« بوزانتيون »
ارمنيجه يومى وسياسى غزته . صاحب امتياز ومدير مسؤلى
بوزانت كچيان
مطبعه واداره خانه سى باب عالى جاده سنده ۳۸ نمرولى
دائرۀ مخصوصه ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկա՛ն 7 մեճ. վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2. —Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10. Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ.

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38
CONSTANTINOPLE

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—Թիւ 332 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՈՒՐԲԱԹ, 1897 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 28/10 ԴԵԿՏ. | 16 ՐԷՃԷՊ 1315 | 28 ԹԸՇՐԻՆԸ ՍԱՆԻ 1313 | Բ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 332

ՕՐՈՒԱՆ ՏՕՆԸ

Ս. ԲԱՐԹՈՒՂԻՄԷՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆՆ ԵՒ ՎԱՆՔԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայ Եկեղեցւոյ կրօնական մարտիրոսութեանց երկար ցանկին սկիզբը կ'ունենանք երկու անուններ, որք Յիսուսէն ետքն և Գրիգորէն առաջ այնքան սիրելի են մեզ և պաշտելի,—Թադէոս և Բարթուղիմէոս, զոյգ մը ջահեր որք իրենց լոյսն առած են Արդարութեան Արեգակէն, ճշմարտութեան քարոզիչներ, կենաց Բանին ուսուցիչներ որոց յաւէտ երախտապարտ պիտի մնայ Հայոց ազգը՝ ճանչնալով զանոնք իր առաջին Լուսաւորիչները։ Անցեալները՝ Թադէոս առաքեալին տօնախմբութեան առթիւ՝ Բիւզանդիոնի ընթերցողները տարած էինք արդէն Արտազու վանքն և մեր ուխտը կատարած Նորին Սրբութեան գերեզմանին վրայ. այսօր ալ կ'ուզեմ տանիլ զիրենք Աղբակ, Ս. Բարթուղիմէոսի վանքն՝ համբուրելու համար անոր գերեզմանը։

* * Բարթուղիմէոս Առաքեալ՝ Յիսուսի տասներկու աշակերտներէն մին՝ Գալիլեայի Կանա քաղաքէն էր, որուն աւերակները կը տեսնուին այժմ Նազարէթէն իբր 3 ժամ հեռու դէպի հիւսիս, գրեթէ ճիշտ մէջտեղը Միջերկրական ծովուն և Տիբերիայի լճակին։ Ինչպէս գիտենք, Կանայի մէջ տեղի ունեցաւ այն հարսնիքն, ուր Յիսուս գործեց իր առաջին հրաշքը՝ ջուրը գինիի փոխելով. հարսնեւորներէն էր նաեւ Բարթուղիմէոս, որուն արդէն մանկութեան ընկերն էր բարեբախտ փեսայն, որ կ'կարծուի Յովհաննէս Աւետարանիչն, այն նկատողութեամբ թէ նա միայն կ'պատմէ այդ հրաշքը պարագաներով և տեղի ունեցած խօսակցութեանց մանրամասնութեամբ։ Այդ կարծիքին ուժ կուտայ նաեւ այն պարագան թէ Յովհաննէսին մայրն այն է Զեբեդէոսին կինը՝ մօրաքոյրն էր Ս. Կուսին, այս պատճառաւ անոնք ներկայ գտնուած էին հարսնիքին թէ Ս. Կոյսն, թէ իր Որդին և թէ անոր աշակերտներէն հինգը. յիշատակենք հապա Տիրամօր ջանադրութիւնն հարսանիքին գինի ճարելու համար, որպէս զի իր մօրաքոյրը չնախատուի իբր անճարակ տանտիկին։ Առաքեալներու անուններուն ցանկին մէջ, զորս յառաջ կ'բերեն բացի Յովհաննէսէն միւս երեք աւետարանիչներ, միշտ վեցերորդ կարգն ունի Բարթուղիմէոս և կը յիշուի Փիլիպպոսէն ետքը, բայց ոչ իր բուն անունով. վասն զի Բարթուղիմէոս անձնական անուն մը չէ այլ հօրանուն և կ'նշանակէ Թողմայի որդի, ինչպէս Բարաբբաս՝ Աբբասի որդի։ Բարթուղիմէոսի բուն կոչնական կամ բուն անունն է Նաթանայէլ, ինչպէս կ'կարծեն Ս. Գրոց մեկնիչներէն շատերն, և այն ամէն է զոր Փիլիպպոս գտնելով, և աւետելով թէ մենք գտանք այն որուն համար գրած էին Մովսէս և մարգարէները — Մեսիան — բերաւ զայն առ Յիսուս, և Սա ի տես Նաթանայէլի ըսաւ. «Ահա արդարեւ Իսրայէլացի, յորում նենգութիւն ոչ գոյ», (*) և անմիջապէս լսեց անոր դաւանութիւնը «Ռաբբի, դու ես Որդի Աստուծոյ»։ Հաւանականաբար այդ ներկայացման պատճառաւ է որ Փիլիպպոսի անունը կ'յիշուի աւետարաններու մէջ միշտ Բարթուղիմէոսէն առաջ։

* * Ամբողջ Քրիստոնէութիւնը կ'ընդունի թէ Բարթուղիմէոս Առաքեալ Հայոց մէջ քարոզած եւ նահատակուած է 71 թուականին, ինչպէս կ'կարծուի։ Պատմական տեղեկութիւններ պակսելուն, չենք գիտեր թէ Բարթուղիմէոս ո՞ր գծով, ո՞ր ճամբով մեր մէջ եկած, ո՞ր քաղաքներու մէջ քարոզած, ո՞ր տեղերէն հալածուած, և ո՞ւր կըրցած էր քրիստոնէութեան սերմերը ցանել աւելի քան այլուր. բայց, բարեբախտաբար չեն պակսիր ժողովրդական աւանդութիւնք որք իրենց մասնաւոր արժէքն ունին, ո՛րքան ալ բերնէ բերան և դարէ դար պատմուելով՝ իրենց նախնական պարզութիւնը կորսնցուցած, ստեղծաբանութիւններով խճողուած կամ նորաբարդ խաւերով խոշորցած և տձեւցած ըլլան։

Դիմենք ուրեմն աւանդութեանց։

Ս. Բարթուղիմէոսի յիշատակները կենդանի մնացած են մինչեւ ցարդ Հին Ջուղայի, Նորատուզի և մանաւանդ Աղբակի կողմերը. այդ պարագան կ'հաւաստէ թէ անոր առաքելութեան գլխաւոր կեդրոններն եղած են այդ գաւառակներ, որք արդէն սահմանակից են իրարու։ Հին Ջուղայի մօտ, որ Պարսկաստանի Մակուի գաւառին մէջ կ'իյնայ և աւերակ է այժմ, ունինք Ս. Ստեփաննոս Նախավկայի Վանք մը, որու մասին կ'գրէ Խաչիկ Կաթուղիկոս 976 թուականաւ կոնդակի մը մէջ թէ հիմնուած է Բարթուղիմէոս առաքեալէն, և տաճարին հիմերուն տակ պահուած են Յիսուսի ձեռքերը դամող բեւեռներէն մին, փուշ-պսակէ ճղիկ մը, և երեք կտոր մանանայ, զորս Առաքեալն հետը բերած էր։ Միխայէլ Ասորին ալ կ'յիշէ մանանան, իսկ Ղազար Ջահկեցի փոխանակ մանանայի, կ'ըսէ «երեք մասն յօրհնեալ հացէն, զոր Քրիստոս անեցոյց»։ Այդ վանքին առջեւ գտնուող աւանդական աղբիւր մը մինչեւ ցարդ կ'կոչուի Ս. Բարթուղիմէոսի անունով, և կան երկաթագամ խաչքարեր, որք՝ ինչպէս գիտենք՝ առաքելական դարերու կ'պատկանին, ըստ աւանդութեան թէ առաքեալներն ուր որ խաչ կ'կանգնէին, գամ կամ բեւեռ ալ կ'զարնէին վրան, ինչպէս պատմուած է։ Հին Ջուղայէ մեկնելէ առաջ աւանդութիւն մ'ալ յիշենք. Նախավկայի Վանքին մօտ՝ իբր կէս ժամ հեռու կ'գտնուի Դարաշամբ անունով 24 տնուոր հայաբնակ գիւղ մը. կ'ըսուի թէ Բարթուղիմէոս առաքեալ մեծ հալածանք կրած էր այդ գիւղի հեթանոս հայերէն, որք սակայն պատժուեցան այնպէս, որ ամէն Դարաշամբեցի այր թէ կին՝ երբ 18 տարեկան ըլլայ, վրան տեսակ մը խենդութիւն կուգայ, թէեւ վաղանցուկ և ոչ վնասակար (*)։ Դաւեռնիէ, որ ԺԷ դարու կիսուն այցելած էր այդ կողմերը, տեղացիներէն լսելով կ'յիշէ այդ աւանդութիւնը։

* * Նորատուզ գաւառակին մէջ գտնուող Հոգւոց Վանքին առթիւ, որ նոյնպէս հիմնուած է Ս. Բարթուղիմէոսէն, քանի մը տարի առաջ պատմած եմ արդէն Արեւելքի մէջ (**) ուրիշ աւանդութիւններ, ուստի աւելորդ համարելով զնոս եւս կրկնել՝ մտնենք Աղբակ։

Ս. Ոգուհի կոյս.— Երբ Թադէոս առաքեալին քարոզութեամբ՝ ազնուական կոյս մը՝ Սանդուխտ՝ Քրիստոնէութիւնը կ'ընդունէր, և մարտիրոսական արեամբ գնելով անթառամ պսակն՝ հարս կ'երթար երկնաւոր փեսային, նմանօրինակ դէպք մ'ալ հոս Աղբակու մէջ տեղի կ'ունենար։ Բարթուղիմէոսի առաքելութեան օրով Աղբակու կողմերուն կ'տիրէր—միշտ ըստ աւանդութեան—հարուստ մը Միկալ անունով, որու բնակած հսկայ շէնքին աւերակները կ'տեսնուին այժմ Սորատէր գիւղին քով, որ գաւառին արեւելեան կողմը կ'իյնայ և ունի 45 տուն հայ բնակիչ, և Էջմիածին անուն գեղեցիկ եկեղեցի մը՝ կառուցուած այն տեղւոյն վրայ, ուր առաջին անգամ հանգիստ առած է Բարթուղիմէոս՝ գալով Նորատուզէ կողմերէն։ Միկալ ունէր աղջիկ մը Վառվառինէ անունով, որ Բարթուղիմէոսի քարոզութեամբ քրիստոնէութիւնն ընդունած, հօրը զայրոյթէն փախչելով Առաքեալին հետ խոյս տուած և նահատակուած է Սալմաստի կողմերն, ուր, Սալմաստէն կէս ժամ հեռու, ցոյց կ'տրուի ցարդ գերեզմանը մատուռի մը մէջ, որ նշանաւոր ուխտատեղի է մանաւանդ պարսկահայ աղջիկներու և հարսերու համար։ Միկալի մահուընէն ետքը Բարթուղիմէոս՝ վերադառնալով Աղբակ՝ կ'շարունակէ իր քարոզութիւնն՝ սկսեալ Արփանոս (կամ Արիփանոս, Արեփանոս) քաղաքէն, որ այժմ անյայտացած է, և կ'ըսուի թէ շինուած էր արդէն Ս. Բարթուղիմէոսի Վանքին տեղը։

Վիշապին աւանդութիւնը. — Ս. Բարթուղիմէոսի Վանքէն, ուր դեռ պիտի մտնենք, 4 ժամ հեռու դէպի հիւսիս, Ատէս անուն 20 տնուոր Ասորի գիւղ մը կայ, ուր կ'երեւի իբր 12 մեթր երկայնութեամբ եւ 3 մեթր հաստութեամբ օձանման քար մը, որուն Հայերը Վիշապաքար կ'ըսեն, իսկ Քիւրտերն [illegible] (Աղբակու Վանքին վիշապը)։ Սոսկալի վիշապն ինկած է աջ կողին վրայ եւ աջ ականջը գետնին մէջ կորած. ձախին մէջ գիւղացիք խոտ կ'դիզեն. փորն այնքան ընդարձակ է որ քանի մը հոգի կրնան ոտքի վրայ կենալ։ Ինչո՞ւ քարացած է այդ վիշապն. ահա պատմութիւնը։ Ս. Բարթուղիմէոսի Վանքին քով, իբր 20 վայրկեան հեռու դէպի Ատէս գիւղ, ահագին քարայր մը կայ, որ կ'ըսուի թէ ժամանակին դիցարան եղած է. մէջը կ'տեսնուին անծանօթ նշանագրեր եւ տեղ տեղ ալ փորուած խաչանիշեր. առաստաղէն ծորող հանքային ջուրը՝ գետին չինկած՝ բիւրեղանալով կազմած է սրածայր ձեւեր, նման այն սառերուն զորս կ'տեսնենք ձմեռը մեր տանիքներու եզերքէն վար կախուած։ Վիշապ-հէր (վիշապի այր կամ մաղ) կ'ըսեն այդ քարայրին՝ ըստ աւանդութեան թէ վիթխարի վիշապը, զոր տեսանք Ատէս գիւղին մէջ, հոս որջացած էր եւ կ'պաշտուէր երկրին ժողովուրդէն. Բարթուղիմէոս Առաքեալ՝ երկնային վրէժխնդրութեամբ աւլցեալ վիշապին վրայ յարձակած, որջէն փախուցած եւ Ատէս գիւղին առջեւ հասնելով ետեւէն՝ տէգով մը սառեցուցած է զայն. այդ է վիշապու քարը։

Բժնկերտ.— Տխրական բայց հետաքրքրական աւանդութիւն մ'ալ։ Ս. Բարթուղիմէոսի Վանքէն կէս ժամ հեռու Բժնկերտ կոչուած գիւղ մը կայ՝ Հայ եւ Քուրդ բնակիչներով. Բարթուղիմէոս առաքեալ օր մը այդ գիւղին մէջ կ'տեսնէ խումբ մը տղաքներ վէգ խաղալու զբաղած. կ'մօտենայ անոնց՝ իբր թէ [illegible] պիտի ընէ խաղին. տղաքը տեսնելով որ համակրելի եւ անուշ լեզու [illegible] մ'է, խօսուածքը սիրով եւ նայուածքը գորովով թաթաղուն (Յիսուսի աշակերտ), չեն քաշուիր անոր ներկայութենէն. ծերունիկը կամաց կամաց խաղի կ'խառնուի, կ'առնէ վէգը, կ'նետէ քանի մ'անգամ՝ արտասանելով «Մ'փ Քրիստոս», եւ ամէն նետելուն՝ վէգին ճուկ կողմը (յաղթող) վրան կուգայ. գաղտնիք. տղաքն ալ կ'սկսին նոյն անունով նետել վէգն եւ կ'տեսնեն արդիւնքը միշտ յաղթութիւն. ծընողքները կ'իմանան գործը, կ'յանդիմանեն տղաքը՝ պատուիրելով որ ուրիշ անգամ չտան այդ անունն— անունն, որու պիտի փարէր աշխարհք արարատ։ Քանի մ'օր ետքն այդ տղոց մին կ'մեռնի. առաքեալը տեսնելով ծնողաց լալն ու կոծը, կը կարեկցի եւ կ'ըսէ անոնց. «Եթէ մօտակայ գետին մէջ լուաք ձեր տըղան, տալով այն անունը զոր արգիլած էիք անոր արտասանել, պիտի ողջնայ»։ Կ'առնեն մեռելը, կը մխեն ջուրին մէջ եւ երբ կուտան Բարթուղիմէոսի քարոզած Նոր Աստուածին անունը, պատանին աչքերը կ'բանայ եւ կ'ողջնայ. այդ հրաշքին վրայ բազմաթիւ հեթանոսներ կ'ընդունին քրիստոնէութիւնը, կ'մկրտին Բարթուղիմէոսի ձեռքով նոյն գետին մէջ, որ այնուհետեւ կ'կոչուի Բժիշկ գետ եւ աղաւաղութեամբ Բժնկերտ (*)։

* * Ս. Բարթուղիմէոս նահատակուած է Ադամակերտ կոչուած քաղաքին մէջ, որուն այժմ աւերակները ցոյց կ'տրուին Ս. Բարթուղիմէոսի վանքին հիւսիս-արեւելեան կողմն իբր 3 ժամ հեռու Խանասոր (Կարմիր քաղաք) ըսուած տեղը. Նահատակութեան վայրը կ'յիշուի պատմութեան մէջ Բագե անունով, որ Բարթողայի կրճատեալն է։ Արփանոս քաղաքի բնակիչներն, որք մեծ մասամբ քրիստոնեայ եղած էին, Նահատակ առաքեալին մարմինը գողնալով բերին թաղեցին իրենց քաղաքին մէջ, ուր մնաց գերեզմանն անկորուստ, մինչեւ որ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ այցելելով վրան կառոյց հոյակապ տաճար մը եւ վանք, որ մինչեւ ցարդ կ'կոչուի յանուն Ս. Բարթուղիմէոսի։ Հիմա գանք այս վանքին նկարագրութեան։

Ց. ԹԱԹԱՐԵԱՆ

(*) —Ե՛ն առնեն ալ հակառակութիւն տպելու մ'էր արդեօք, ըսել կ'ուզէ։ (Ծ. ԽՄԲ.)

(*) Նոյն տարիքի խենդութիւններ ունենալու համար ալ պատճառ Դարաշամբի մէջ ծնած ըլլալու պէտք չկայ։

(**) 1893 Օգոս. 7, 9 եւ 10 թիւերու մէջ։

(*) Այդ աւանդութիւններու հաւաքումը կ'գտնենք Միրախորեանի «Նկարագրական Ուղեւորութիւն» անուն գիրքին մէջ, տպեալ ի Կ. Պոլիս։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ Ի ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Անգլ. լրագիր մը հետեւեալ տնտեսական ծանօթութիւնները կը հրատարակէ Փոքր Ասիոյ երկաթուղիներուն շահագործութեան վրայ.—

«Փոքր Ասիոյ մէջ շինուած առաջին երկաթուղին Իզմիր-Այտընի անգլ. Ընկերութեան գործն էր։ Այս գիծ չունեցաւ առանց քիլոմէթրական երաշխաւորութեան, և երբեք գանգատ մը չլսուեցաւ այս գծի շահագործութեան կերպին դէմ։ Մինչեւ Տինայր շարունակուելով մտաւ հարուստ գաւառի մը մէջ որոյ բնական նաւահանգիստն է Իզմիր։

«Պահ մը ետքը, գերման Ընկերութիւն մը ձեռք ձգեց Հայտար Փաշայէ Պաղտատ գծին արտօնութիւնը. բայց Էնկիւրի հասնելէն ետքն, յոգնութիւն զգաց և գծին ուղղութիւնը փոխելու մէջ շահ տեսնելով, արտօնութիւն խնդրեց դէպ ի Գօնեա երկարելու զայն։ Անգլ. Ընկերութիւնը պէտք էր դէմ դնէր ուղղութեան այս փոփոխման, որ կը դպչէր Իզմիր-Տինայրի գծին շահերուն. բայց թէեւ բողոք մը բաւ համարուեցաւ, և գերման Ընկերութիւնը Գօնեայի տուրեւառն Իզմիրէ ի Կ. Պոլիս դարձուց։ Քարտէսին վրայ ակնարկ նետող մը կ'հասկնայ թէ Պալքաններու բերքը պէտք է Կ. Պոլսոյ ճամբով գայ, իսկ Փոքր Ասիոյ այն բերքեր որք Միջերկրականի կամ Եգիպտոսի համար են՝ պէտք է անցնին Իզմիրէ կամ Ատանայէ և կամ Մերսինէ։ Գերման գծին մինչեւ Գօնեա երկարելովը, անգլ. գծին կենսական արիւնը քամուած եղաւ, և 10 ամեայ աշխատութեամբ հանդերձ կարելի չեղաւ արտօնութիւն ձեռք բերել Իզմիրի գիծը մինչեւ Զայըր երկարելու, թէպէտ առ այս ո՛ եւ է քիլոմէթրական երաշխաւորութիւն կամ բացառիկ շնորհ չէր խնդրուած։

«Նմանապէս, ո՛չ մէկ անգլ. Ընկերութիւն կրնայ յուսալ որ Մերսինէ դէպ ի ներս գիծ մը կարենայ շինել, որովհետեւ այս բանիս թէ՛ գերմանական և թէ՛ ֆրանսական Ընկերութեանց կողմէ ընդդիմութիւն կայ։ Ֆրանսական Ընկերութիւն մը արդէն գիծ մը շինած է մինչեւ Դամասկոս, և արտօնեալ է զայն Հալէպէ անցընելով երկարելու մինչեւ Պիրէճիկ, որով Սուրիա եւ Եփրատի հովիտն իր անտեսական ազդեցութեան տակ ինկած կ'ըլլան։ Բայց Ֆրանսական Ընկերութիւնը դրամ չունենալով չկրցաւ այս գործն ի գլուխ հանել, այնու հանդերձ տարեկան 35,000 ոսկի ձեռք ձգեց՝ հինգ տարւոյ համար, իբրեւ փոխարինութիւն իր շահերէն զուրկ մնալուն համար, մինչ ամենէն անկողմնակալ դիտող մը պիտի վճռէր թէ Ընկերութիւնն ամենեւին իրաւունք չունէր այնպիսի պահանջում մ'ընելու, քանի որ իր ձեռքն էր գիծն աւարտել և չկրցաւ։

«Գօնեայի նահանգին տուրեւառին գոնէ մէկ մասին դէպ ի Կ. Պոլիս ուղղուիլը կ'արդարացուի թէ՛ տնտեսական և թէ զօրաց փոխադրման տեսակէտներով. զի եթէ Իզմիրի գիծն աւելի դէպ ի ներս մղուէր և ուրիշ գիծ չկենար այն կողմ, Փոքր Ասիոյ բովանդակ վաճառականութիւնն Իզմիրի կ'անցնէր ի վնաս մայրաքաղաքին. իսկ եթէ պատերազմ ծագի, զօրքերն ուղղակի Կ. Պոլիս բերելու դժուարութիւն կը քաշէ Տէրութիւնը, մինչ Իզմիրի գծէն աւելի վնաս կրնայ յառաջ գալ քան օգուտ ռազմական տեսակէտով։ Իսկ գերման Ընկերութիւնը կ'առարկէ թէ առեւտրական տեսակէտով ո՛րչափ ալ խեղճ և անբաւական ըլլայ իր գիծ, պատերազմի ժամանակ զինուորական փոխադրութեանց յատկացուելով, այս գիծ կարող է Փոքր Ասիոյ վաշտերն ընդփոյթ Կ. Պոլիս բերելու։ Գերման և ֆրանսական գիծերու Ընկերութիւնք աւելի ազդեցիկ են, քան Իզմիր-Այտընի անգլ. գծին Ընկերութիւնը։ Եւ տնտեսագէտ շրջանակներու մէջ հաստատ համոզում կայ թէ անգլ. դրամագլուխն այլ եւս ամենեւին չի կրնար գործածուիլ այս կարգի գծերու շահագործման տեսակէտով։»

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ ԵՒ ՊԱՏՈՒԵԼԻՆ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի)

ՊՐՈՒՍԱ, 26 Նոյմ.

Պրուսայէն, Պատուելի Գրիգոր Պ. Զատասարեան, «Կեանք Սրբոց Առաքելոց» անուն երկասիրութիւն մը պատրաստած, եւ գրով մը ներկայացնելով Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր՝ թոյլտուութիւն խնդրած էր իր սոյն գիրքը՝ նուիրելու Ն. Սրբազնութեան անուան։ Ս. Պատրիարք Հայրն աչքէ անցընելով այդ աշխատութիւնն եւ տեսնելով որ Պատուելի Հեղինակը «Գործք Առաքելոց»ի խօսքերուն մէջ աւելցուցած էր իր կողմէ քանի մը մեկնողական բացատրութիւններ իր վարդապետութեան տեսակէտով, որք ճշտիւ չէին համապատասխաներ Հայ Ս. Եկեղեցւոյ դաւանութեան ի մասին հաւատոյ եւ գործոյ, չէ ընդունած Պատուելի Զատասարեանի առաջարկութիւնն և ըստ այնմ պատասխանած է անոր։ Ն. Սրբազնութիւն իր պատասխանագրոյն կցած է նաեւ ցանկ մը իր դիտողութեանց զորս ունեցած է այդ գրքի քանի մը կէտերուն վրայ։ Աւասիկ այդ դիտողութիւնք.

[illegible].—Գիրքի մակագրին կեանք բառը չի պատասխաներ սրբագիր հեղինակին մտաց, որ Առաքելոց ինչ ինչ գործերը կ'գրէ եւ ոչ ամբողջ կեանքը։

Երես 43,—Ս. Գիրքը Պօղոսի համար անօթ ըսած է եւ ոչ ընկեր։
» 46.—Այծեմնիկի մեռնելէն յետոյ եւ ոչ մեռնելէն յառաջ լուր ղրկուած էր Պետրոսի՝ անոր բժշկութեան համար։
» 56.—Հերովդէս հարկաւ կ'ուզէր Պետրոսն ալ սպաննել, այլ կախաղանի խօսք չկայ Ս. Գրոց մէջ։
» 59.—Հերովդէս Տիւրացւոց դէմ բարկացած էր եւ ոչ Տիւրացիք Հերովդէսի դէմ։
» 60.—Պօղոսի ձեռնադրութիւն այս առթիւ չէ հարկաւ, եթէ ոչ, Բառնաբաս և ընկերք ալ տակաւին ձեռնադրութիւն կըրած պէտք է ենթադրուին։
» 63.—Դաւթի մեղքը Պօղոս չէր յիշած, զի յիշելը խօսից նպատակին յարմար չէր։
» 66.—Մթին է թէ ինչպէս Տէր անձամբ կ'վկայէր Առաքելոցն։
» 79.—Բերիացիք ոչ գիրքերին ճշմարտութիւնն, այլ Պօղոսի յիշած խօսքերուն գրոց հետ համաձայնութիւնը կ'քննէին։
» 80.—Պօղոս ընդհանրապէս Աթենացւոց պաշտամունքը քննած էր և ոչ միայն տաճար մը։
» 96.—Պօղոսի օրինական համարձակութիւնը Ս. Գիրք չէ մեղադրած, եւ իբր կեղծաւորութիւն չէ ցուցած։
» 110.—Փեստոս Ագրիպպասի համար իր Թագաւորը չէր կրնար ըսել։
» 124.—Մէլիտինէէն Սիրակուսա և Հռեգիոն և Պատիողոս ճանապարհորդութիւնը նաւով էր եղած, իսկ Պատիողոսէն Հռոմ Պօղոս ցամաքով ճանապարհորդած է եւ ոչ նաւով։

Գիրքին մէջ դրուած պատկերներէն ոմանք բոլորովին [illegible] են. [illegible] 8' Այլակերպութիւնն է եւ [illegible] 10' Քրիստոսի բժշկութիւնն է եւ ոչ Պետրոսի, [illegible] 31' Յովսէփ Գեղեցիկ է եւ ոչ [illegible], եր. 57' որ եւ է մի [illegible] Բառնաբասով եւ ոչ Պետրոս, եւն. եւն.

ԲԱՐԵՍԷՐ ՀԱՅՈՒՀԻՆԵՐ.— Շաբաթ առաջ Բիւզանդիոնի [illegible] յօդուածին մէջ զետեղուած էր Պոլսէն գրուած մէկ [illegible] կ'ըսէր [illegible] ի մէջ այլոց թէ. «Մեր սիրտսուն [illegible] և [illegible] այժմ նորէն [illegible] են [illegible] գործը. [illegible] տառապանք, [illegible] կեանքը, [illegible] և կարօտ են [illegible] համար [illegible] (հագուստներ, [illegible]). [illegible] նորոգում, [illegible] և կանոնաւոր [illegible] վրայ» ըսուի։

Երբ այս սրտաբեկ տողերը կ'կարդայի, կ'զգայի յիշել [illegible] բայց [illegible] ժամանակ կ'յիշէի [illegible] ալ, [illegible] Հայուհիներն ալ, որք [illegible] յոգնութիւն [illegible] յօգուտ կարօտելոց և անոց [illegible], աշխատած են ու կ'աշխատին. [illegible] չէր [illegible] Ս. [illegible] Զմիւռնիոյ [illegible] քանի մը շաբաթ առաջ [illegible] էր՝ տղաքները [illegible] պատմէր [illegible] և

Ազգային Պատրիարքարանի մէջ թէ Զմիւռնիոյ Հայուհիք ի՛նչ խանդավառութեամբ վերաբերուած են օրուան կարօտելոց խնդրոյն, և տիկին Արապեանի համար կ'ըսուէր թէ ինքն անձամբ Զմիւռնիոյ կ'զգար կարօտելոց և անոնց տղայոց համար հանդերձեղէններ պատրաստել, և ճերմակեղէններ ձեւելով ու կարելով, ղրկել զայնս երկսեռ մանկանոցներու խնամակալութեան։ Նոյնպէս ապրիլի մէջ տեսանք յԱղեքսանդրիա տիկին Աբրահամ Ալթ-Թարթող, որ Հայ կարօտելոց ի նպաստ հանգանակութեան գործին գլուխն անցած, մեծ զարկ տուած էր, և անձամբ կ'շրջագայէր հանգանակութեամբ, ու հանդերձեղէններ եւայլն կ'պատրաստէր ուրիշ բարեգործ Հայուհեաց հետ։ Երբ բարերարուհի հայ Պաքուցիները կ'գովենք, պէտք չէ անտես առնել նաև մեզ աւելի մօտիկ գտնուող բարեգործ Հայուհիներն ալ։

ԱԳՐՕ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ ՏՓՂԻՍԻ ՄԷՋ

«Նոյեմբեր 5-ին Ազնուականաց Բանկի թատրոնում կայացաւ ներկայ սէզոնի առաջին ներկայացումը։ Հայ թատերական Ընկերութիւնն այս անգամ ընտրել էր «Ղարաբաղի Աստղագէտ» պատմական դրաման, որ արդէն ծանօթ է Թիֆլիզի թատերասէր հասարակութեան և այս անգամ տրուեց անհամեմատ աւելի մեծ յաջողութեամբ։ Երեւում էր, որ առանձին ուշադրութիւն էր դարձուած զգեստների ճշտութեան և յաջողութեան վրայ, այնպէս որ կարելի էր գաղափար կազմել Խամսայի տեղական փոքրիկ մելիքութեան նահապետական օրերի, կեանքի և կացի վրայ։ Ուրախալի է տեսնել որ դերասանների մէջ չէր նկատւում անփութութիւն դերեր սովորելու վերաբերութեամբ։ Շատ չնչին բացառութեամբ, բոլոր մասնակցողները գիտէին իրանց դերերը, և այդ հանգամանքը նպաստում էր ներկայացման յաջողութեան։ Սակայն մենք կարծում ենք որ դրանով չպէտք է բաւականանալ, այլ պէտք է նկատել անխտիր բոլոր հայ դերասաններին և թատերասէրներին, աւելի խնամքով վերաբերուելու հայ լեզուին, ի նկատի ունենալով որ բեմը գեղարուեստի տաճարներից մէկն է, եւ նրա վրայից լսուած լեզուն պէտք է օրինակելի լինի։ Առանձին առանձին գործող անձինքների մասին երկար չենք խօսի, որովհետեւ անսամբլը շատ յաջող էր և ամենքը բարեխղճութեամբ կատարեցին իրանց դերերը։ Մեր տաղանդաւոր թատերասէրուհի օր. Խիթարեանը Սաթինայի դերում կրկին անգամ ապացուցեց թէ որքան բարեխղճութեամբ է վերաբերւում իւր յանձն առած դերերին, ուսումնասիրելով նրան և արտայայտելով հոգեբանական ճշտութեամբ և զգացմունքով լի։ Փանոսի խաղը թէ՛ խաղով, թէ դիմով և զգեստով շատ գեղեցիկ արտայայտեց թատերասէր պ. Սուքիասեանը, որի խրոխտ ձայնն եւ մաքուր հայերէն լեզուն ու արտասանութիւնը առանձին յաջողութիւն էին տալիս նրա խաղին։ Ինչպէս պէտք էր սպասել, երեկոյի հերոսն էր մեր տաղանդաւոր կոմիկ Տէր-Դաւթեանն՝ աստղագէտի դերում, որի ամէն մի շարժումը, ամէն մի արտասանած խօսքը զուարճութիւն էր պատճառում հասարակութեան։ Տաղանդաւոր կոմիկն իւր դերն ուսումնասիրել է այնքան մանրամասն, այնքան բարեխղճաբար, որ դժուար է երեւակայել աւելի լաւ դերակատար։ Վատ չէր եւ պ. Աղայեանը, Մելիք Ջումշուդի դերում, միայն ցանկալի է որ երիտասարդ դերասանն ընտելանալով բնական մաքուր արտասանութեան, լաւ ձեւեր, իր ձայնին արհեստական չեշտ է տալիս. պ. Աղայեանի խօսակցութիւնն երբեմն երգելու ձեւ է ստանում եւ վնասում է իր խաղի բնականութեան։ Նպաստաւոր տպաւորութիւն գործեց իր խաղով եւ պ. Մամիկոնեանը Մելիք-Բէգլարի դերում. Նրա խաղը զգացուած էր, լի եռանդով, արտայայտութեամբ, միայն երիտասարդ դերասանին անհրաժեշտ է շատ լուրջ ուշադրութիւն դարձնել լեզուի վրայ, չշտապել եւ բառերն աւելի որոշ արտասանել։ Յաջող էին տիկին Փառանձեմը սարկուհի Զավէյի դերում եւ պ. Բէկեան Մելիք-Շահնազարի դերում։ Թատրոնում բաւական բազմութիւն հասարակութիւն կար, եւ այդ ներկայացումն արդէն գրաւական է որ ներկայ եղանակն յաջողութեամբ կ'անցնի, մանաւանդ որ երեւում է խիստ կարգապահութիւն և ճշտութիւն։

«Թատրոնում արդէն կախուած էր հետեւեալ ներկայացման յայտարարութիւնը. Ներկայացումը կը կայանայ չորեքշաբթի, Նոյեմբերի 12ին եւ կը տրուի «Ահա քեզ տղահարսդ կոմեդիան եւ Մինէլ վոդեվիլը»։ Ա. Լ.

Տփղիս, 10 Նոյ.

ՄՐՑՈՒՄ.— Կ'առաջարկենք պատրաստել, Ուսումն. Խորհրդոյ կրթական նոր ծրագրին համեմատ, Մանկապարտէզի մը կազմակերպութեան վերաբերեալ գիրք մը, որով կարենան առաջնորդուիլ Մանկապարտէզի վարժուհիները—թէ՛ անոնք որ աւարտած են Վարիչ Մանկապարտիզպանուհիէ մը պահանջուած ուսումներու ընթացքն, և անոնք որ կ'ուզեն նոյն ընթացքը մշակել առանձին աշխատութեամբ։ Ձեռնարկը կրնայ հետեւողութեամբ պատրաստուած ըլլալ՝ մեր միջավայրին պահանջած փոփոխութիւններով. եւ պէտք է ըլլայ հասկնալի՝ կրթական գործերու տեղեակ անձերու։ Բայց թարգմանութիւն ըլլալու չէ։

Պէտք է պարունակէ՝ 1. Մանկապարտէզի ծրագիրը, 2. Մանկապարտէզի ժամանակացոյցը, 3. Մանկապարտէզի երկու շրջաններուն մէջ աւանդելի ուսմանց, ձեռարուեստից, Ֆրէօպէլեան նուէրներու և այլ առարկաներու մշակութիւնն, իւրաքանչիւրին վրայ գործնական հրահանգներով եւ տիպար դասերով։ 4. Մանկապարտէզի մէջ երգուած լաւագոյն երգերու հաւաքածուն, (այդ երգերը պէտք է ըլլան պարզ աշխարհաբարով)։

Գործակալութիւնն այս աշխատութեան փոխարէն, պիտի վճարէ գումար մը։ Ասկէ զատ, ձեռնարկը պիտի հրատարակէ իր ծախքով, եւ հասոյթին չահակից պիտի ընէ հեղինակը։ Ամէն ոք կրնայ մասնակցիլ այս մրցման, եւ ձեռնարկն՝ երկու օրինակ գրուած՝ մինչեւ երկու ամիս յղել Գործակալութեան որ, զայն մասնագէտներու քննութեան եւ գնահատման ենթարկելէ ետքը, տրուելիք վճռին համեմատ, մրցանակը կ'յատկացնէ լաւագոյնին։ Սմբատ Դաւթեան

ԱԶԳ. ԳՈՐԾԵՐԸ Ի ՀԱԼԷՊ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի)

ՀԱԼԷՊ, 10 Նոյ. 97

Տեղւոյս եկեղեցին ունի 5 քահանայ, որք գրեթէ ծեր են ամենքն ալ. աստնցմէ Տ. Մատթէոս Տ. Գէորգեան՝ պանդխտաց քահանան՝ Սեպտ. ամսոյ վերջերն ի Տէր հանգեաւ. սոր պատճառը բժիշկները կ'վերագրեն ոգիի չափազանց գործածութեան։ Տեղացի ընիկներն օտարամոլ եւ հանդէպ եկեղեցւոյ անտարբեր են, և անհոգ կ'գտնուին կարող քահանաներ ունենալու, մինչ այս մասին հոգածութիւն կ'ցուցուի Այնթապի մէջ։ Եկեղեցւոյ մէջ արաբական եղանակը կամաց կամաց մուտ գտնելու վրայ է, ու զուտ հայկական եկեղեցական երաժշտութեան ներդաշնակութիւնն իր բացակայութեամբ փայլած կ'ըլլար, եթէ պանդուխտ եղբարք եկեղեցին շէն ու պայծառ պահելու հոգ չտանէին։

—Տ. Ղեւոնդ քահանայ Տ. Նահապետեան 2 ամսոյ մօտ է որ հոս կը գտնուի. պարտաճանաչ եւ արժանաւոր եկեղեցական մ'է սա, որու պէտքն զգալի էր, քանի որ քահանաներէն մին պակսած ըլլալով պանդուխտ ժողովուրդն անհովիւ եւ անմխիթար մնացած է։ Ուստի, ի դիմաց պանդուխտ հասարակութեան Պատրիարքարանէն սրտագին կ'խնդրենք որ յիշեալ քահանային հոս քահանայագործելու համար թոյլտուութիւն ըլլայ։

—Կալուածոց Տեսչութեան յոռի մատակարարութեան պատճառաւ անցած մարտ ամսոյ մէջ հաշուեքննիչ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ իր պաշտօնին կիրառութեամբ երեւան հանեց շարք մը զեղծումներ, սակայն տակաւին ո եւ է ելք ունեցած չէ։ Տեսրակներն ալ դեռ կ'մնան Պ. Տեսչին սենեակին մէ անկիւնն, ո՞վ գիտէ ի՞նչ նպատակաւ։

—Հոգաբարձութեան խորհրդարանի մը, տղայոց ճաշարանի մը եւ դասարանի մը շինութեան պէտքն զգացուելով, երկսեռ վարժարանաց մինչեւ գտնուած աւերակ շէնքն օգսի մէջ վերանորոգուելու ձեռնարկուեցաւ, շնորհք Առաջնորդ Հօր, որ նախ ինք գումար մը գրուելով հանգանակութիւն մը բացաւ, և մինչեւ հիմակ հաւաքեց 100 ոսկի, տուներն եւ պանդոկները դիմելով անձամբ. ամբողջ շէնքն 150 ոսկիով գլուխ պիտի ելնէ, այս հաշուով բաց կ'մնայ 50 ոսկի զոր կ'հաւաքէ տակաւին միեւնոյն ընթացքով։

—Հոս Գաւառ. Ժողով ու Վարչութիւն չկայ, այս պատճառաւ ամէն խնդիր կ'ծանրանայ Առաջնորդին վրայ որ կ'կարգադրէ զանոնք անանուն առժամանակեայ ժողովի մը հետ։

—Յուլիսի մէջ 7 անդամներէ կազմեալ Հոգաբարձութիւն մ'ընտրուեցաւ որու մէջ կ'գտնուին կրթական գործէ հասկցող մարդիկ։ Ասոնց առաջին գործն եղաւ Պոլիսէն բերել տալ տնօրէն դասատու մը եւ դասագիրքեր, որոնցմով դասախօսել ասկէ առաջ սովորութիւն չէր։ Այնթապէն ալ վարժուհի մը բերուած է։ Այս տարի դպրոցի յատկացուած 10,000 ղրշ.էն (մէճիտը 23 ղրշ. 25 փր.) միայն 7000ն հոգաբարձութեան յանձնուած՝ իսկ մնացեալով վճարուած է վարժապետաց անցած տարւոյ պահանջներն որք անվճար մնացած էին։ Սակայն հոգաբարձութիւնը նկատելով որ իրեն հասած գումարը դպրոցի մատակարարութեան պիտի չբաւէ, որոշեց այսուհետեւ թոշակի դրութիւնը գործադրել և իբր հասոյթի նոր աղբիւր, Ազգ. Հիւանդանոցի սիկարի թուղթ, օրացոյց, եւն. բերելով շահագործել եւ արդիւնքն յատկացնել դպրոցին. միայն հոգաբարձութենէն կ'խնդրենք դպրոցական ծրագրի համեմատ գործել, ինչ որ չկար առաջ եւ հիմա։

—Զինուորական սրոյ բաշխման տումարները պատրաստելու և տեղական կառավարութեան յանձնելու համար 7 անձերէ բաղկացեալ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, որ կ'աշխատի 2—3 շաբաթէ ի վեր։

—Հալէպի ձմեռը կ'կայանայ չոր ու սաստիկ ցուրտի մը մէջ, անձրեւ շատ քիչ անգամ կուգայ եւ՛ ձիւնի երես գրեթէ չենք տեսներ։

Ե. ՆԵՐԿԱՐԱՐԵԱՆ

ԲԱՐԱՊԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Օրաթերթ մը Ազգ. լուրերու շարքին մէջ կ'գրէր թէ Պատրիարքարանի բարապաններէն Կարապետ աղայի համար բողոքներ կ'հասնին, և անոր անկրթութեան իբր ապացոյց մէջ կ'բերէր անցեալ օր Պատրիարքարանի մէջ, նոյն իսկ Սրբազան Պատրիարք Հօր սենեկին դրան առջեւ տեղի ունեցած դէպք մը։

Այդ միջոցին գործով մը հոն գտնուելուս, խիղճս հանդարտեցնելու համար ստիպուեցայ սա երկտողը գրել։ Ընթերցողներուն կ'թողում դատել թէ, անկրթութիւնն ի՞նչ գործած կ'ըլլայ, եթէ այդ «ազգային բազմերախտ ծերունի վաստակաւոր» որ Ազգ. երեսփոխան մ'եղած է, գրական փառաւոր անցեալ մ'ունեցած է, կրթական բարձր պաշտօններ վարած և վերջապէս առենօք կրթական տեսուչ եղած է, կ'երթայ Պատրիարք Հօր սենեկին առջեւ, և կ'ուզէ մտիկ ընել դռնէն ներսի խօսուածները։ Եւ երբ յիշեալ բարապանն, իրեն տրուած հրամանի մը համաձայն՝ քաղաքավարութեամբ զինքը մեկ դի կ'հրաւիրէ, յիշեալ «ծերունի վաստակաւորը» կ'սկսի զայն անպատուել, կարգ մը անվայել ածականներով համեմեալ խօսքերով։ Այս գրածներուս ականատես վկաներ են նաեւ նոյն օրաթերթի խմբագիրներէն մին, կրօնական մը, բարապանապետն և ուրիշներ։ Նոյն թերթն այս կողմնակալ տողերուն վրայ կ'աւելցնէ անմարսելի սուտ մ'ալ, իբր թէ Ս. Պատրիարք Հայրն որոշած ըլլայ զայն նոյն իրիկունը վռնտել, մինչ տակաւին երէկ իրիկուն յիշեալ Կարապետ աղան՝ նորէն բազմած Պատրիարք Հօր կառքին վրայ փառաւորապէս՝ Պատրիարքարանէն կ'վերադառնար։

Աս ալ ըսեմ թէ յիշեալ օրաթերթին խմբագրապետն ալ այդ տողերը գրելէ ուրիշ միջոց չունէր, լրագիրը ձեռքէ չհանելու համար, որովհետեւ այդ տողերը գրել տուողը կամ այդ դէպքին դրդողն, որ հոս «Ազգ. բազմերախտ և ծերունի վաստակաւոր»ի անունով կ'ներկայանայ մեզ, նոյն ինքն յիշեալ թերթին արտօնատէրն է։

ԱՐՇԱԿ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

[illegible]

ԸՆԹԱՑՔ ՀԱՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Գ. ԳԻՐՔ Ն. ՏԻՒԶԵՆՃԵԱՆԻ

Կրկնատոմար

II-րդ տպագր.

Նոր մեթոտ հեղինակին

Ուսանելի առանց դասատուի

Առեւտրով զբաղողներու համար

Տիւզէնճեան էֆ.ի այս երրորդ գործին, որ կրկնատոմարի սկզբունքը կ'աւանդէ 8 դասի բաժնելով, ո՛ր աստիճան խնամքով և ո՞րքան դիւրըմբռնելի եղանակով պատրաստուած ըլլալուն համոզուելու համար, բաւական է աչքէ անցընել գրքին թիւ 10 և 41 էջերը միայն։ 6—3

[illegible]

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԵԼԼԷՆ ԴԻՍՊԱՆԸ.— Մայրաքաղաքս հասած եւ Բ. Դրան հաղորդուած հեռագրեր կ'ծանուցանեն թէ վարչապետ Մ. Զայմիս յայտարարեր է որ հելլէն կառավարութիւնը Կ.Պոլսոյ դեսպան պիտի կարգէ Մավրոկորդատո իշխանն, իսկ Մ. Ստեֆանոս իբրեւ պատուիրակ պիտի մնայ այլեւայլ պայմանագրութեանց վրայ կատարելի բանակցութեանց համար, եւ Բ. պատուիրակ մը իրեն պիտի աջակցի։ Դեսպանատան պաշտօնէից անուանումը տեղի պիտի ունենայ երբ Երեսփ. ժողովը վաւերացնէ Հաշտութեան Դաշնագիրը։ Մ. Բրէյլովի արդէն հրաժարած է Ա. թարգմանի պաշտօնէն։

ՀԱԿԱԿՇՌԻ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ծրագրոյն համար, որ ի մօտոյ Երեսփ. ժողովին պիտի մատուցուի, կ'ըսուի թէ առանց փոփոխութեան նոյնութեամբ պիտի ընդունուի. ուստի չի կարծուիր որ վիճաբանութիւնք տեղի ունենան։

ԱԹԷՆՔԷՆ կ'գրեն թէ հելլէն կառավարութիւնը կ'զգուշէ ընտրելու Օսմ. երկիրներէ զրկուելիք հելլէն հիւպատոսները։

ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽՈՒԹ գծման յանձնաժողովին անդամ՝ աւստրիական դեսպանատան զինուորական կցորդ գնդ. Կիպլ, որ Թալիապարա կ'գտնուի, ի մօտոյ մայրաքաղաքս պիտի գայ։

ԿՐԷՏԷ.— Դիւրիստոն կ'ծանուցանէ թէ, կ'ըսէ Մալիմոդ, Բ. Դուռը դժուարութիւններ կ'յարուցանէ գործադրելու այն առաջարկութիւնները զորս Մեծ Տէրութեանց դեսպանք կ'ըրեն ի մասին Կրետէի բարենորոգմանց և թէ այս վիճակին բերմամբ դեսպանախորհուրդ մը պիտի գումարի Հռոմի մէջ։ Մալիմաս կ'ներէ այս լուրն ըսելով որ օսմ. կառավարութիւն ամէնէն աւելի փափաքող է Կրետէի խնդրոյն լուծման, [illegible] զեկոյցներ ըրած է, տեսնելով որ իր ըրած առաջարկութեանց պատասխանները կ'ուշանան։

—Քիոսէի եւ Սփաքիայի ապստամբներու մէջ ժամանակէ մը ի վեր տիրող անհամաձայնութեան հետեւանօք, վերջերս բուռն ընդհարում մը տեղի ունեցեր է։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՔԼՈՆՏԱՅՔԻ հանքերէն ոսկի առատօրէն կ'ելլէ։ Բայց ոսկիի դէզերուն մէջ հանքագործներն անօթի կ'մեռնին, և գլուխ կ'պահեն քիչ մը ուտելիք համար։ Ալիքին մէջ պարէն հազիւ երկու հազիւր [illegible] տեղ չէր ունելը։ Շատ մը հանքագործներ փախան՝ անօթի չմեռնելու համար։ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ [illegible] ընկերութիւնք մէկ խօսքով կազմակերպուեցան [illegible]։ Բայց [illegible] Ընկերութեանց երկաթուղին [illegible] անցեալ շաբթու [illegible] ի Նիւ Եորք [illegible] այս անձնուէր [illegible] կարգ մը [illegible] աղքատ [illegible] մինչեւ որ առաջին (ու վերջին) չափաբաժին մը (տեխնիկ) բաշխեն․․․ բաժանորդներէն իւրեն կանխավճար առնուած գումար։

ՄԵԹՈՆԱՒՈՐՈ ԱՐՀԵՍՏԱՒՈՐԱՑ [illegible] մէջ։ Իբր 100,000 վարպետ կամ[illegible] [illegible] ներկայ[illegible] մէկ քանի ամիսէ ի վեր կ'պարապին [illegible] ժամ աշխատութիւն, են, և գործատէրները չեն ընդունիր։ Այս պատճառաւ, [illegible] Լոնտոնի և [illegible] ոմանք զբաղում չունին։ Աւելի [illegible] Սկովտիոյ ու Անգլիոյ մէջ [illegible] փակ կ'մնան [illegible] երկաթի գործարաններ։ Գործադուլ ըրած վարպետներն [illegible] օգնութիւն [illegible] սնունդ [illegible], բայց [illegible]։ Առեւտրական պաշտօնատան նախագահը [illegible] պիտի ըլլայ [illegible]։

ԲՐԱԶԻԼԻ մէջ զինուորական օրէնք հրատարակուելուն հետեւանօք [illegible] խաղաղութիւնը վերահաստատուած է, բայց քաղաքը տակաւին պաշարման վիճակի մէջ գտնուելու ինքնաթեթև տուր [illegible] ջարդում մը կ'տիրէ։ Զինուորականք պահակ խումբեր շարունակ կ'պտտին փողոցներուն և փոթորկածներներուն մէջ։ Շատեր ձերբակալուեցան, բայց քիչ յետոյ ազատ թողուեցան։ Ուրիշներ 20 ժամէն մինչեւ ութ օրուան բանտարկութեան դատապարտուեցան։ Բայց ոչ մէկը զինուորական կարգէ դատաստանով դատուեցաւ, այսինքն նոյն հետայն [illegible] բռնուեցաւ։ Գաւառական մէկ քանի քաղաքներ չեն [illegible], մեծ յուզման մէջ են, բայց ծանր ընդհարումներ չեն պատահած։ Բրաւեայի մէջ կ'վախցուի որ եթէ պաշարման վիճակը դադրի խռովութիւնք վերսկսին։

ՍՊԱՆԻՈՅ գաղթային նախարար Մ. Մորէ Փիլիպեան կղզիներու բարենորոգման վրայ ծրագիր մը կ'ուսումնասիրէ այս պահուս։

—Կ'ըսուի թէ Քուպայի ապստամբապետ Կարսիա, տիրեր է Ճիկուանի քաղաքին, որ նոյն կղզւոյ Սանդիագոյ նահանգին մէջ ռազմագիտական կարեւոր կէտ մ'է։ Բայց պաշտօնական շրջանակներու մէջ տեղեկութիւն չէ առնուած այս մասին։

—Նիւ-Եորքէ կ'հեռագրուի թէ Սպանիացի երկու զօրավարներ քանի մը ժամ կռիւ ընելէ վերջ, փորձեր են սուրնով գրաւել Տուգասի (Բինար-Տէլ-Րիօ) մարզոցը, բայց զինուորք ետ մղուեր են մեծ կորուստ տալով։ Հավանայի մէջ վհատութիւն կը տիրէ։ Տուգասի յարձակման պահուն սպանիացի հրամատար մը սպաննուեր է. ասկէ առաջ եկած է սպանիացի զօրաց գլխաւոր հրամատար զօրավար Բանտոի մահուան լուրն որ սխալ է։

ԲԱՆԱՄԱՅԻ ՋՐԱՆՑՔԸ.— Նիւ-Եորք Հէրըլտ կ'հրատարակէ Մ. Նահանգաց Բանամայի հիւպատոսին մէկ տեղեկագիրն, որուն մէջ կ'ըսուի թէ Անգլիա կ'ջանայ իր հակողութիւնն ապահովելու, եւ եթէ Ֆրանսա չշարունակէ ջրանցքին պեղումն, ուրիշ ազգ մը պիտի աւարտէ զայն։ Արդէն պեղման մէկ երրորդն աւարտած է, եւ բաւականաչափ գործաւորներով կարելի է աւարտել 7 տարիէն։ Ասոր համար 150 միլիոն տոլար ծախք կ'ենթադրուի։ Մինչեւ հիմակ 275 միլիոն ծախսուած է։ Քանի մը ամերիկեան յանձնաժողով մը պիտի քննէ այս ձեռնարկն, եւ միջոցներ պիտի խորհի աշխատութիւնները շարունակելու։

ԱՐԵՒ. ԱՓՐԻԿԷ.— Պոմպայի հետեւակազօրաց 27րդ գունդն անցեալ Շբ. մեկնեցաւ նոյն քաղաքէն ի Մոմպասա, որ Ափրիկէի արեւելեան եզերաց վրայ կ'գտնուի։ Հետը տարաւ 90 օրուան պաշար, մեծ քանակութեամբ հեռագրական թելեր և չարժական հիւանդանոցներ։ Մոմպասա հասնելնուն, բազմաթիւ ծառաներ պէտք պիտի ըլլան բեռները փոխադրելու։ Ուղղակի Անգլիոյ պատերազմական նախարար Լօ. Լէնստաունէ պիտի ստանայ իր հրահանգներն այս զօրագունդ, զոր Ափրիկէ ղրկել պէտք եղաւ Ուգանդայի ապստամբներին ձախողուածին պատճառաւ։ Ինչպէս գրած ենք, այդ ապստամբութիւնը Ուգանդայի մէջ մնացած է, Սուտանցի զօրաց ապստամբութեան հետեւանօք։ Այդ ապստամբներն օգնութեան կանչուեցան այն տեւն Մոմպասայի մէջ գտնուող հնդիկ զօրքերը։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ պատերազմական նախարար Զօր. Պիյյոյի զինուորական սպայակոյտ մտնելուն 50րդ տարին դարձն ըլլալով, [illegible] ընդունելութիւններ եղան Բարիզի պատերազմական պաշտօնատան մէջ։ Այս առթիւ Ռուսիոյ պատերազմական նախարար Զօր. Վանովսքիի, եւ Գերմանիոյ սպայակոյտի պետ Զօր. Օպրուշէֆի կողմէ շնորհաւորական հեռագրեր ստացուած, Զօր. Պիյյօ անձամբ հեռագրերով պատասխանեց։ [illegible]

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԳՈՐԾԸ.—Անցեալ Շբ. օր Երեսփ. ժողովոյ մէջ Տրէյֆիւսի գործին վրայ եղած ընդարձակ վիճաբանութեան պահուն, որուն արդիւնքը ծանօթ հեռագիրը, քանի մը երեսփոխաններ նախկին վարչապետ Շարլ Տիւփիւյի կողմէն հարցուցին ի մասին այս խնդրոյն։ Մ. Տիւփիւյ ասոր պատասխանեց. «Տեսայ Տրէյֆիւսի դատին թղթածրարը, խղճմտօրէն ուսումնասիրեցի զայն։ Չեմ տարակուսիր Տրէյֆիւսի յանցաւորութեան վրայ, ինչպէս չեմ տարակուսիր նոյն [illegible] վրայ»։

—Պատերազմական նախարար Զօր. Պիյյօ Երեսփ. ժողովոյ վիճաբանութեանց պահուն ըրած յայտարարութեան մէջ, յիշեց ասկէ տարի մը առաջ ըրած խօսքը, թէ Տրէյֆիւս միաձայնութեամբ դատապարտուած է 21 սպաներու վկայութեան վրայ։

—Ֆուրնալ լրագիրը կ'ծանուցանէ թէ Տրէյֆիւսի դատավարութեան պահուն Տրէյֆիւս ընտանիքը խնդրագիր մատուցած էր Վիլհէլմ Բ.ի, նախկին հարիւրապետին անմեղութիւն հաստատելու համար կոչում ընելով անոր ասպետական զգացման։ Այս դիմում Տրէյֆիւսի դատապարտութենէն առաջ տեղի ունեցած է։ Խնդրագրին Պերլին ղրկուելէն ութ օր հազիւ անցած էր, երբ Փաց Տրէյֆիւս որ այս պահուս Պելֆոր կ'գտնուի, գերման կառավարութեան կողմէ կանչուելով, բառ առ բառ հաղորդուեցաւ իրեն տրուած սա պատասխանը. «Վարչապետ [illegible], խնդիրը քննելէ ետք, չկրցաւ խորհրդակցութեան տալ Ն. Վեհափառութեան [illegible] տալու Տրէյֆիւս ընտանիքին յայտնած փափաքին»։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ վիպագրի մը, Մ. Ասոլանի որդին, ծայրագոյն աղքատութեան ենթարկուած ըլլալով, դանակի հարուածով մը անձնասպան եղեր է. 39 տարեկան էր։ Ձանձրացեր է եղեր կեանքի [illegible] վրայ կրած յաճախ ձախողութիւններէն։

ԺՆՆՎԱՅԻ մէջ գործաւոր մը իբրեւ տուն վերադառնալու պահուն պարտէզի մը պատին տակէն անցնելու միջոցին, ծրար մը կ'նշմարէ պատին վրայէն։ Անմիջապէս ծրարը կ'իջնէ և մէջը մարդկային [illegible] տեսնելով, խնդրին իմաց կուտայ ոստիկանութեան։ Եղած քննութենէն կ'հասկցուի թէ ասոնք 8—9 տարեկան տղու մը մարմնոյն անդամներն էին։

ԻՏԱԼԻՈՅ Մեսինա կղզին, մօտերը սաստիկ փոթորիկ մը ծագելով, շատ մը վնասաբեր [illegible] նաւեր [illegible]։

—Անգլիական Հռոմի [illegible] կամուրջին վրայէն գլխարկ մը, Թաշկինակ մը և թերթ մը գտնուեցաւ և գրպանի թղթերէն հասկցուեցաւ թէ Լոմպարտոյի անուն մէկուն կ'վերաբերին ասոնք։ Ենթադրուելով որ այդ անձ ինքզինքը գետը նետած ըլլայ, [illegible] փնտռեցին։ Այս անգամ Լոմպարտոյի նամակ մը կ'իմացնէ թէ ողջ առողջ է եւ չուզելով ընտանեաց գիրկը պիտի դառնայ։ Քննութիւնն մը հասկցուեցաւ թէ Լոմպարտոյի սիրուհին խաբելու համար [illegible] ըլլալ ձեւացուցեր էր։

ԴՐԱՄԱՏԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ ՄԸ ԱՆՀԵՏԱՑԱԾ.—Բարիզի Բոնդուաւա տ'Էսքոնդ դրամատան պաշտօնեաներէն մին Օնլիւսեան Ֆրէտէրիք Լամսա՛ 65 տարեկան անհետացած անցեալ Դշ.։ Եւ կ'կարծուի թէ սպաննուած ըլլայ։ Սա Արեւմտեան Երկաթուղիներու Ընկերութեան հանգանակիչն էր [illegible] [illegible] դրամատուն գտնուող [illegible] պաշտօն կ'յանձնէր։ Իր ուղղամտութիւնն [illegible] կ'ճանաչեն։ Նոյն օրը Թղթապանակը [illegible] գանձելի առաքածներով որոց համագումարը 65,000 ֆրանք կ'ընէր։ Զինքը փնտռելու համար եղած ոստիկանական խուզարկութիւններէն կ'հաւաստուի թէ 30-35,000 ֆր.ի քանակ մ'ըրած էր։ Պիւսէրի մէջ [illegible] իր անհետացման [illegible] [illegible] [illegible] 8000 ֆրանք [illegible]։ Այս պատճառաւ թէ արեւմտեան երկաթուղեաց Ընկերութիւնն որ տարին 1100 ֆր. [illegible] էր [illegible], [illegible] [illegible] Այս մասին Բաշխման ոստիկան [illegible] խուզարկութիւնը ցայս արդիւնք մը չէ տուած։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲՐԱՇՈՎ 8 Դեկտ. Նահանգային մէջ քանի մը քաղաքներու մէջ Հրեաներու անհանգստութիւններ կ'կրկնուին։ Քանի մը շէնք ձերբակալուեցան։ Պոհեմիոյ ուրիշ քաղաքաց մէջ հանդարտութիւնը կ'տիրէ։

ՀՌՈՄ.— Լուրեր կ'ծանուցանեն թէ Մ. Մ[illegible] խորհրդարանին մէջ պիտի մտնէ և դատական նախարարի պաշտօնը պիտի ստանձնէ։

ՖՐԵՏՐԻՒՍԹԱՏԻ.— Բուլղար Հայերու իշխանն այսօր Պիզմարք իշխանն և երկու ժամ չափ տեսակցեցաւ հետը։

ՎԻԷՆՆԱ.— Վարչապետ պաշտօնական Մ. Գաւլարաքի իբր մեծամասնութեան վատանիշ անձնաւորութեան և Մ. Ֆոնքէլի իբր ձախակողմեանց վստահելի անձնաւորութեան, յայտարարեց թէ շնորհակալութեամբ տեղեկացած է իրենց զեկոյցին վրայ զոր ըրած են խորհրդարանական վիճակին և ծրագրեանց մէջ համաձայնութիւնը վերահաստատելու մասին, և թէ առ այժմ այս մասին եղած բանակցութիւններու վերջացած կ'նկատէ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Բիւզանդիոնի վաղուան Թուով կը հրատարակենք մեր Գ. Խմբագրականն, որոյ նպատակն է ապացուցանել թէ՝ մեր նախնիք ժամանակ առ ժամանակ եւ ուրեք ուրեք ունեցած եւ ի գործ դրած են Ամուսնալուծման Օրէնք, և թէ, հետեւապէս, Հայք բացարձակ անլուծելիութիւն չեն դաւանած ի հնումն։

Երէկ Ս. Պատրիարք Հայրը Պատրիարքարան երթալով, օրուան ընթացիկ խնդիրներով զբաղեցաւ մինչեւ իրիկուն։

—Այսօր Խառն Ժողովն ի նիստ հրաւիրուած է Ղալաթիոյ Խորհրդարանը. պիտի գումարուի Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ, Կրօն. Ժողովոյ դեր-Ատենապետ Տ. Վահրամ եպիսկոպոս Մանկունի, որ Կրօն. Ժողովոյ վերջին նստին ինչպէս նաեւ Սահմանադրութեան վերաքննիչ յանձնաժողովոյ երկու նստերուն ներկայ չէր գտնուած, կ'լսենք թէ Ս. Պատրիարք Հօր յատուկ հրաւիրանաց վրայ խոստացած է ներկայ գտնուիլ այսօրուան Խառն Ժողովոյ նստին։

—Ս. Պատրիարք Հօր տնօրէնութեամբ Տ. Մելքիսեդեկ եպսկ.ի յանձնուեցաւ քահանայ ձեռնադրել Գէորգ Մարգարեան Տիրացուն՝ Պոյապատի և շրջակայից համար։ Յիշեալն երէկ Ս. Պատրիարք Հօր ներկայանալով ստացաւ Ն. Ամենապատուութեան օրհնութիւնը։ Նոյնպէս Տ. Վահրամ եպսկ.ի յանձնուեցաւ սարկաւագ ձեռնադրել Գրիգոր էֆ. Իբրանոսեանն, որ անմիջապէս Արմաշ պիտի երթայ եւ մէկ քանի ամիս մնալէ յետոյ, կուսակրօն քահանայ պիտի ձեռնադրուի։ Խարբերդի Վաղարշակ Վարժապետեան ընծայացուին ձեռնադրութիւնն յանձնուեցաւ Տ. Եզնիկ եպիսկոպոսի։

—Շապին Գարահիսարէ կ'գրեն թէ ազգային վարժարանները բոլորովին պիտի փակուին, եթէ ժամանակին օգնութիւնք չհասնին։

—Ս. Պատրիարք Հայրն Արմաշու Խնամակալութեան յանձնեց Ճանիկի առաջն. Տեղապահ Տ. Բարգէն Ծ. Վ.ի տեղեկագիրն, որով առաջարկած էր Վիճակէն մէկ քանի տղաքներ ղրկել իբրեւ քահանայական ընծայացու դաստիարակուելու Արմաշու Դպրեվանուց մէջ, յարելով նաեւ որ դրամական փոխարինութիւն մ'ընելու կարողութիւն չունենալով, տեղացիք տարուէ տարի արմտիքի եւ ընդեղէնի նպաստներ պիտի ղրկեն Դպրեվանքին։

—Սղերդի առաջն. տեղապահը դպրոցական դասագրքեր խնդրած ըլլալով, Ս. Պատրիարք Հայրն Ուսումն. Խորհրդոյ յանձնարարեց կարեւորը շնորհել։

—Մալաթիոյ անոք տղաքներէն Եղիա Էհրիզամեան, որ հիւանդութեան պատճառաւ Սամսոն կ'մնար, ապաքինած ըլլալով, քիչ օրէն Կ. Պոլիս պիտի ղրկուի։

—Ալէմտաղի եկեղեցին ու դպրոցը թէեւ նիւթական անբաւականութեան պատճառաւ գոհացուցիչ վիճակ մը ունենալէ հեռի են, բայց տեղացիք որք երկու թաղերու վերածուած են, Վերի-Գիւղ եւ Սուլթան-Չիֆթլիկի անուններով, կ'փափաքին եղեր որ Ս. Նշան եկեղեցիին յարակից մէկ շէնքին մէջ Մանկանոց մը հաստատուի, Պատրիարքարանի անմիջական հսկողութեան տակ։

—Պէթուշանի մէջ գտնուող Մայր-եկեղեցւոյն Տ. Աթանաս քհնյ.ին համար որոշուած է Պատրիարքարանի կողմէ գրել տեղւոյն Տ. Խաչատուր Աւագ քհնյ.ին թէ յիշեալն ո եւ է պաշտօնով մեկնած չէ եւ առանց Պատրիարքարանի գիտութեան ու հրամանին չի կրնար պաշտօնավարել ուր որ ալ գտնուի։

—Ռոտոսթոյի հրաժարեցուցեալ առաջնորդ-տեղապահ Տ. Բարթուղիմէոս Ծ. Վ. Պաղճեան կ'լսենք թէ, յառաջիկայ շաբթու մայրաքաղաքս պիտի գայ։

—Աթէնքէ վերստին գրուած է, ի Պատրիարքարան որ յառաջիկայ տօնական օրերու առթիւ քահանայ մը ղրկուի հոն, ի հոգեւոր մխիթարութիւն տեղւոյն ազգայնոց։ Ծախքը պիտի վճարուէր մասամբ իրենց կողմէ։

—Թոմարզայի դրսի Ս. Վառվառեան վարժարանին մէջ պատրաստուած գեղեցիկ գորգ մը՝ Տնտես. Խորհուրդն արտօնած էր ի նպաստ յիշեալ աղքատիկ վարժարանին, 50 ոսկիի վիճակահանութեան դնել։ Այս մասին պէտք եղած պաշտօնական գործողութիւններն երէկ ամբողջացան ու Պատրիարքարան հաղորդուեցան։

—Երէկ Ուսումն. Խորհրդոյ կողմէ հետեւեալ շրջաբերականը ղրկուեցաւ մայրաքաղաքիս Թաղ. Խորհրդոց.

«Ազգ. Կեդր. Վարչութեան կողմէ հաստատուած «Կազմակ.ան Կանոնագրի» տրամադրութեան համաձայն՝ ո՛չ ոք արտօնեալ է կրթական պաշտօն վարել ազգ. վարժարանաց մէջ, առանց ի ձեռին ունենալու ուսուցչական վկայագիր, Կեդր. Ուսումնական Խորհուրդէս տրուած և Ամեն. Ս. Պատրիարքէն վաւերացած։ Արդ, կանոնին նոյն տրամադրութեան համաձայն՝ թէեւ մեր ազգ. վարժարանաց մէջ պաշտօնավարող ուսուցիչք և ուսուցչուհիք մեծաւ մասամբ ընդունած են իրենց վկայականներն, որով և կանոնաւորուած է անոնց պաշտօնավարութիւնը, սակայն Խորհուրդս նկատելով որ թերեւս տակաւին գտնուին ուսուցիչներ որք առանց վկայականի կ'պաշտօնավարեն, իր կողմէ ամէն պատասխանատուութենէ զերծ մնալու համար, որոշեց հրաւիրել մայրաքաղաքիս Թաղ. Խորհուրդներն, որպէս զի բարեհաճին յանձնարարել այնպիսեաց Թուականէս մինչեւ մէկ ամիս պայմանաժամու ներկայանալ Խորհրդոյս, ի գործ դնելու համար կանոնին սոյն տրամադրութիւնը։ Աներկմիտ ըլլալով որ կ'հաճիք ըստ այսմ կարեւորն ի գործ դնել։

Ի դիմաց Ուսումն. Խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Գ. Քէլէշպէքճեան Տօք. Վ. Յ. Թորգոմեան
Կ. Պոլիս, 25 Նոյեմ. 97
Պատրիարքարան Հայոց

—Գատըգիւղի վարժարանաց Տնօրէնութեան կողմէ մեզ կ'գրուի թէ Թաղապետութեան Ժ. շրջանակի բժիշկներէն Տքթ. Չէքի-Էմին էֆ. եւ Կայս. Բժշկական Վարժարանի շրջուն պատուաստիչներէն Տքթ. Խրիմեանի էֆ. վարժարանն այցելեր են ամսոյս 20ին, 22ին ու 26ին, եւ մեծ խնամով պատուաստեր են երկսեռ ուսանողներն առ հասարակ։

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Ս.Մ. էֆ. (Պօրթիկոյ). —Պատասխան ձեր Նոյմ. 4 ամսաթիւ նամակին։ Քանի որ ձեր գիւղ Նաւամատոյցէն 3/4 ժամ հեռի է, ծովեզերեայ չի համարուիր. 40 փարա պէտք է վճարուի նամակաց համար. ծովեզերքէն 20 վայրկեանէ աւելի հեռաւոր վայրերու համար այսպէս է Բոսթայի կարգադրութիւնը։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ԼԵԶՈՒԻ
(Թ. ԱԶԷՄԵԱՆ)

Իր տեսակին մէջ մէկ հատիկ սոյն դասագիրքն՝ որուն Ա. տպագրութեան 4000 օրինակներն սպառած են սուղ ժամանակի մէջ, այժմ Բ. տպագրութեամբ հրապարակ կ'ելնէ բոլորովին նոր և ճոխ։ Հեղինակն իր հրատարակութեան ջերմագին ընդունելութենէն քաջալերուած, օժտած է զայն բոլորովին նոր մեթոտով և հայ լեզուի ա՛յնպիսի գործնական վարժութիւններով, որք և ո՛չ մէկ դասագրքի մէջ երեւցած են ցարդ. Կ'պարունակէ. —Նախագիտելիք, Մասունք բանի, բառերու պաշտօնները, գիւտ [invention], հոմանիշ, հականիշ և նմանաձայն բառեր, համասեռ բառեր [familles des mots] Նախադասութիւն, շարագրութիւն եւն. եւն.—Տպագրութիւն՝ ընտիր. —Կազմ՝ հաստատուն ։ — Կ'ծախէ ամէն գրավաճառ. —Գին 4 ղրշ։ 20—1

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Սանիյէ Մուդէմմիզի աստիճան տրուեցաւ Լոնտոնի օսմ. ընդհ. հիւպատոս Եվին Ֆերէտուլլահ էֆ.ի։

—Իմթիյազ պատուանշան տրուեցաւ կայսերական իշխան Բարձր. Մէհմէտ էֆ.ի։ Բ. կարգի Օսմանիյէ՝ Բեքզրինի կառավարիչ Հաճի Աթըֆ պէյի։ Բ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Կալացի օսմ. ընդհ. հիւպատոս Ազարեան էֆ.ի։ Դ. կարգի Օսմանիյէ՝ Սեվաստաբոլի օսմ. հիւպատոս Զիեա պէյի։ Գ. կարգի Մէճիտիյէ՝ Գոնիայի նահանգին Մէքթուպճի Ճեմալ պէյի։ Գ. կարգի Օսմանիյէ՝ Ատալիայի Յունաց մետրապոլիտ Տ. Գէրասիմոսի։

ԱՐՆԱՎՈՒՏԼԸՔԻ մէջ պատահած դէպքերու առթիւ գերման Թերթեր կ'ծանուցանեն թէ, կ'ըսէ Մալիւմաթ, յուզում պատճառեր են Սերպիոյ ու Սեւ Լերան որք պարտաւորեր են զինուոր ճամբել իրենց սահմանագլուխներուն վրայ։ Մալիւմաթ բոլորովին կ'հերքէ այս լուրը։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ.—Արտաքին նախարար Թեվֆիգ փաշա երէկ Բ. Դուռն երթալով խորհրդակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Շուէտի դեսպանն երէկ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ դեսպան ֆոն Մարշալ, որ Պերլինէ մայրաքաղաքս դարձաւ, Վիեննայէ անցնելուն Ֆրանց Եոզեֆ կայսեր ներկայացեր է։

ՔՈՒՐԴ ՑԵՂԵՐ.—Կայս. կառավարութիւնն հրամաններ տուաւ Տիարպէքիրի եւ Մուսուլի կուսակալութեանց, գտնել եւ պատժել Թելադրիչներն այն կռիւներուն որք վերջերս պատահեցան Միրանլըի եւ Ճէզիրէի քուրդ ցեղերուն միջեւ՝ պատճառ ըլլալով երկու կողմէն մէկ քանի մարդոց մահուան։ Տիարպէքիրի կուսակալը վերջերս Ճէզիրէ գացած է քննութեանց ձեռնարկելու։ Միրանլը ցեղին պետին անունն է Մուսթաֆա։

ՀԵՐՔՈՒՄ.— Մոնիդէօրի մէջ կը կարդանք.— «Մեր մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով, եւրոպեան մէկ քանի լրագրաց այն լուր թէ դեսպանք ծանուցագիր մը տուեր են Բ. Դրան՝ հատուցումներ պահանջելու համար, բոլորովին սխալ է։ Այդ կարգի ծանուցագիր մը չէ տրուած։»

ՄԵԾ ՏԵՐՈՒԹԵԱՆՑ դեսպանք այսօր կ'գումարին աւստրեան դեսպանատան մէջ։

ԱԼԴԵՆՊՈՒՐԿԻ ԻՇԽԱՆԸ.— Վեհ. Սուլթանն արաբական գեղեցիկ նժոյգ մը պարգեւեց Սաքս-Ալդենպուրկի իշխանին, որ երէկ իրիկուն Սոֆիա ուղեւորեցաւ յայցելութիւն Ֆերտինանտ իշխանին։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ.— Սերպ կառավարութիւնը խնդրեց Բ. Դուռնէն՝ բանակցութեանց մտնել առեւտրական դաշնադրութիւն մը կնքելու։ Բանակցութիւնք պիտի սկսին երբ Սերպիոյ նոր դեսպանը ժամանէ։ Բ. Դուռը պիտի ընտրէ իր պատուիրակները։

ՍԷՐՔԼԸ Տ'ՕՌԻԱՆ.—Ֆրանս. դեսպան Մ. Քանպոն Սէրքլ տ'Օռիանի նախագահ ընտրուեցաւ փոխանակ Մ. Նելիտովի։

ՕՍՄ. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԸ.— Ձեռնհաս իշխանութիւնը կարեւորը տնօրինեց որպէս զի հեռագրական գումարտակներուն համար կարող սպաներ եւ զինուորներ հասնին։ Այս գումարտակներու պաշտօնն է՝ զինուորական կայաններու հաղորդակցութիւնները կատարել, երբ զօրաբանակները պատերազմական վիճակի մէջ գտնուին։

ՍԱՄՈՍԻ իշխանապետութեան եւ Օսմ. Հանրային Պարտուց Վարչութեան միջեւ կնքեալ պայմանագրութիւնն՝ ի մասին աղի վարձակալութեան՝ վաւերացաւ ձեռնհաս իշխանութեան կողմէ։

ՄՈՒՐԱՑԻԿՆԵՐԸ.— Ձեռնհաս իշխանութիւնն որոշեց որ Կ. Պոլսէ իրենց ծննդավայրերը ղրկուելիք մուրացիկներու եւայլոց ծախքն ոստիկանութեան նախարարութեան կողմէ վճարուի, իսկ Համազգային Անկելանոց ղրկուելիքներունն ալ Քաղաքապետութեան կողմէ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ծանր արկած մը պիտի պատահէր երէկ Գում-Գափուի կայանին մէջ։ Սիրքէճիէ 4.37ին մեկնող կառախումբն հոն հասնելով, կ'սպասէր Ետի-Գուլէէ գալիք կառախումբին. բայց այս վերջինը կ'երեւի թէ շոգիին անբաւականութեանը պատճառաւ կ'ուշանար գալու։ Այնպէս որ Սիրքէճիէ ելնող 4.56ի կառախումբն ալ կ'հասնի ետեւէն։ Եւ որովհետեւ երկու կառախումբք չէին սովոր կայանին առջեւ գտնուող զոյգ գծերէն միոյն վրայ, առաջին կառախումբը քիչ մ'աւելի առաջ գնաց մինչեւ միացման կէտէն անդին։ Քիչ յետոյ վերջին կ'հասնէր Ետի-Գուլէի յապաղած... շոգեսպառ կառախումբը. սաստիկ բախումն մը հազիւ առաջքն առնուեցաւ, սուլիչներով եւն. պէտք եղած նշանը տրուելով։ Աւելորդ է նկարագրել նոյն պահուն կառախմբոց մէջ գտնուողներուն սարսափը։ Ամէն ոք ինքզինք վակոններէն դուրս նետել կ'ջանար, և այս խուճապին մէջ կոխկռտուողներ և Թեւերնէն կամ դէմքերնէն վիրաւորուողներ ալ եղան։ Յանցանքը կ'վերագրուի Ետի-Գուլէէ եկող կառախմբին Հրեայ մեքենավարին որուն ճարտարութիւնը տարակոյսի տակ է. երկաթուղւոյ տնօրէնութիւնը շատ աղէկ կ'ընէ եթէ քիչ մը աւելի կարող պաշտօնեաներ մանաւանդ մեքենավարներ գործածէ։

ԳԱՀԻՐԷԻ Սաիքա (կայծակ) անուն արաբերէն Թերթին խմբագիրը դատի ենթարկեցաւ, որովհետեւ Խտիվին նկատմամբ անվայել տառանաւոր մը հրատարակած էր՝ անզգաստ ոճով։

ՊԱՍՐԱՅԻ ՆԱՀԱՆԳԸ.— Զ. զօրաբանակէն (Պաղտատ) Մուհսին փաշա, որ, կ'ըսէ Մոնիդէօռ, Պասրա գացած էր նահանգին կուսակալին վարչութեան նկատմամբ քննութիւններ կատարելու, արդէն իր քննութեանց արդիւնքը մասամբ հեռագրեր է։ Հաւանօրէն կուսակալի փոխանորդ կարգուի, զի կուսակալն հրաժարած է։

ՊԵՐՈՒԹԻ կուսակալութիւնը կ'ջանայ Ամերիկա գաղթողներն արգիլելու։ Մեծ Թուով կարօտ անձինք Ամերիկա կ'երթան ապրուստ ճարելու, բայց չյաջողելով թշուառութեան կը մատնուին, որով օսմ. դեսպանատունն ու հիւպատոսարանը կ'ստիպուին անոնց ապրուստ հոգալու։

ԱՔԵԱ—ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ երկաթուղւոյն արտօնատէր Մր. Բէյլինկ Լ. Հէրըլտի միջոցաւ կ'հերքէ այն լուր Թէ չկրնալով այդ ձեռնարկն ի գլուխ հանել մենաշնորհի իրաւունքներէն զրկուած եւ նոյն երկաթուղւոյ իրեղէնները տասն հազար ոսկւոյ ծախած ըլլայ օսմ. կառավարութեան։

ՔԱՐԻՒՂ.— Պաքուի եւ Պաթումի երկաթուղին քարիւղի փոխադրութեան գնոյն վրայ զեղչ մ'ըրեր է՝ իւրաքանչիւր բուտին գինը 19 կոպէկէն 12 կոպէկի իջեցնելով։

ԻՏԱԼԻՈՅ դեսպանն երէկ իրիկուն սեղան մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան դեսպանատան պաշտօնականներն ամէնքը։

ԼԵՌԱՆ ՓԼՈՒԶՈՒՄ.— Րիզէի ու Օֆի (Տրապզոն) մէջտեղ բլուր մը, որ ծովեզրէն սկսեալ երեք քառորդ ժամու չափ երկայնութիւն եւ քսան վայրկեանի չափ լայնութիւն ունի, անցեալ օր մասամբ փլչելով ծովը գլորեր է, սակայն բարեբախտաբար մարդու կորուստ չէ պատահեր։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ Պարտուց Վարչութիւնը, կ'ըսէ Սապահ, ուզեր է պաշտօնէ դադրեցնել երեսուն տարիէն աւելի ծառայող իր պաշտօնեաներն, հրաւիրելով զանոնք որ հանգստեան թոշակի սնտուկին դիմեն։ Բայց Բ. Դրան աղերսագիր մատուցելով ըսուեր է թէ պաշտօնեայ մը ցորչափ կարող է ծառայելու և ինք չխնդրէ հանգստեան կոչուիլ, կարելի չէ զայն պաշտօնէն հանել։ Այս աղերսագիր յանձնուեր է Պետական Խորհրդոյ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ Վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղն ի մօտոյ պիտի դատէ Թաչօ ու Ալեքսանտր անուն սերպ ուսուցիչներն և Նիքօլա անուն Սեւ Լեռնցի մը որք Սելանիկի պուլկար վարժարանին ուսուցիչ Կանոֆի սպանման դէպքին համար ամբաստանուած են։

ԱՆԱԳՈՐՈՅՆ ՀԱՅՐ ՄԸ.— Պալըքէսէրի մէջ Խանճը Արիֆ անուն մարդ մը առանց օրինաւոր պատճառի մը իր երեք տարեկան տղան ծեծեր և մարմնոյն այլ և այլ մասերը տաքցած ունելիով այրեր է։ Տղան քիչ յետոյ մեռեր է։ Ոստիկանութիւնը դիազննութիւն կատարելով, ոճիրն ստուգեր և այդ անագորոյն հայրը ձերբակալեր է։

ՕՏԵՍԱՅԻ օսմ. փոխ-հիւպատոս Նուրէտտին պէյ երէկ իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ԵՏԻԳՈՒԼԷԻ շրջակայքն [illegible] երեւան ելած ըլլալով, ձեռնհաս իշխանութիւնը շղթաներ հաստատեց ճարակումն արգիլելու։

ՈՃԻՐ.— Առջի գիշերը Պոլսոյ Խըրգայի Շէրիֆ Թաղին մէջ Թէբլիքճի Հիւսէյին անձանօթի մը կողմէ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ.— Յառաջիկայ կիրակի ցորեկ ժամը 3ին Բերայի Քոնքորտիա Թատրոնին մէջ ԳԵՂԵՑԻԿՆ ԱՄԱԼԻԱ (Կիւզէլ Ամէլի) 5 արար Թատերգ.ն և Համեստութեան Վարձատրութիւնը՝ 1 արար. կատակերգ.ը պիտի ներկայացուի Մանկեան խումբին կողմէ, ի նպաստ խումբին դերասաններէն Եալըրզեան և Շահինեան էֆ.ներու, որք ամէն կերպով արժանի են հասարակութեան համակրալից քաջալերութեան։

ԴԻՐՁԱԿ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ
Մ. Մ. ԲԷՇԻՄԱԼՃԵԱՆ ԵՂԲ.
Պաղչէ-Գափու, Համտիյէ ճատտէսի, Թէրզիլէրի ճիշտ դիմացը Թիւ 21

Այս անգամ Եւրոպայէն ձմեռուան համար զուտ անգլիական և գաղղիական ճաշակաւոր ապրանքներ բերել տուած ըլլալով, չափու վրայ կ'պատրաստէ ամէն տեսակ զգեստեղէններ և ձեւի վայելչութեամբը գոհ կ'ընէ բոլոր յաճախորդները։ Կ'յանձնարարուի ուրիշ տեղ դիմելէ առաջ այցելել սոյն վաճառատունը։ — Գիները չափաւոր և յարմար։ 30—18

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ ՊԱՆՔ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 15

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ
ՀԻՄՆԵԱԼ
1828

1828
L'UNION
DE PARIS

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ
ՀԻՄՆԵԱԼ
1829

Դրամագլուխ և պահեստք Ֆր.	94 Միլ.	Դրամագլուխ և պահեստք Ֆր.	135 Միլ.
Հասոյթ 1896 տարւոյ	» 18 »	Հատուցած վնասք	» 90 »
Հատուցած վնասք	» 215 »	Ապահովագրեալ գումարք	» 246 »

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ.
Թուրքիոյ գործակալութեան Տնօրէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Կենաց ճիւղին տեսուչ Տ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Թահթապրուն Խան, Օսմ. Պանքային դէմ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 9 Դեկտ. — Էսդէրհազիի գործին քննութիւնն որ գնդ. Փավարիի յանձնուած է, փութով առաջ կը տարուի։ Կ'յուսացուի որ մինչեւ ԲՇ. որոշուի թէ զինուորական ատեանի առջեւ պէտք է ելնէ թէ ոչ։

—Այսօր կատարուեցաւ նորընտիր ակադեմական Մ. Անտրէ Թէօրիէի հանդիսաւոր ընդունելութիւնը. խուռն բազմութիւն։ Մ. Թէօրիէի ճառին պատասխանեց Մ. Բոլ Պուրժէ։

ՎԻԵՆՆԱ.—Վարչապետ Պառոն Կաուչ եւ Երեսփ. Ժողովոյ զանազան կուսակցութեանց միջեւ կատարուած բանակցութիւններն յաջողած չըլլալով, կառավարութիւնը չուզելով որ նորոգուին Պատէնի դահլիճին անկումէն առաջ տեղի ունեցած գայթակղական դէպքերն, որոշեց որ Երեսփ. Ժողովն երեք ամիսէն առաջ չգումարի։ Թագաւոր-Կայսրն հրամանագրով մը մինչեւ 1898 տարւոյ վերջը պիտի երկարէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ պետական պայմանագրութիւնը։

ՍԵՂԱՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Երէկ իրիկուն, Քոնս.ն որ 24 ղրշ. 2 փր. էր, ինկաւ 23 ղրշ. 36 փր.ի և Սակարանին մէջ բաւական գործառնութիւններ եղան։

—Այս առտուան առնուած հեռագիրները դարձեալ փոքր անկում մը կ'ցուցնեն։ Բարիզի հեռագիրով, Քոնս.ը 22 ղրշ.ն, իսկ Երկաթ.ն 1 Փր. վար, 112 Փր։ Լոնտոնի հեռագիրն ալ 12 անդ. վար էր. իսկ Պանք Օթոմ.ի թղթերը դարձեալ 5 Փր. կորսած են, այսինքն 560 Փր. են։

—Այս առաւօտ հոս բացուեցաւ Քոնս.ը 23 ղրշ. 36 փր. եւ Երկաթ.ն 110 Փր. 75 սնդ։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քոնսոլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ռ.		23 36½
Ամէնէն բարձր գին	»	24 02
Ամէնէն վար գին	»	23 36½
Րումէլիի երկաթ. գոց. Փր.		110 50
Ամէնէն բարձր գին		111 75
Ամէնէն վար գին		110 50

ԲԱՑՈՒՄ 28 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ռ.		23 37
Րումէլիի երկաթուղի Փր.		110 75
Օսմանիյէ	»	— —
Ռէժի	»	— —
Օսմ. Պանքա	»	13 20
Քրէտի ժէնէրալ օթթոմ.	»	7 03
Երկրագործական Պանքա	»	9 —
Սոս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ռ.		3 04
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4 03
Թրամուէյ բաժնեթ.		710 —
» Ժուիսանս		257 20
Թրամուէյ պարտաթ. Փր.		498 —
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	326 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	461 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ուիթ օրուան Օ. Ռ.		2 12½
» մէկ ամսուան	» »	— —
Րում. երկ. ուիթ օրուան	» »	— —
» » մէկ ամսուան	» »	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 07
Անգլիական ոսկի	»	109 38
Բոլ Էմբէրիալ	»	89 30
Քրիմից	»	51 10
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 —
Րուպլի Թղթադրամ Օ. Ռ.		8 56

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.		109 1/8
Փարիզ 3 » Ֆր.		23 03
Ֆիօրին մանրա	»	10 93¾

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 9 Դեկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ռ.	66 —
» » » Բ.	»	42 50
» » » Գ.	»	24 25
» » » Դ.) բաց.	»	21 87
) գոց.	»	21 69
Փոխառութիւն Գառանթա	»	82 50
» Օսմ. 3½%	»	97 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 18
Այտընի երկաթուղի	»	16 —
Եգիպտական Միացեալ	»	106 50
Անգլ. քոնսոլիտէ Դ. Գ.	»	113 06
Հելլենական 5%	»	34 —
Մօնօփոլ հելլենական 4%	»	36 —
Ռանթ » 4%	»	27 —
Պուլկ. փոխառ. 6% 1888	»	95 —
» նոր » 6% 1892	»	95 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 400
Դրամադեղչ	»	3 —

ՎԻԵՆՆԱ, 9 Դեկտ.

Փոխան. Փարիզի վրայ	Ֆիօր.	47 80
» Լոնտոնի վրայ	»	120 70
Րումէլիի երկաթուղի	»	60 10
Օսմ. Ռէժի	»	155 —

ՓԱՐԻԶ, 9 Դեկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	ղրշ.	21 97
) գոց.		22 —
» » » Բ.	»	— —
» » » Գ.	»	24 52
Օսմանիյէ	»	— —
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	112 —
Օսմ. Ռէժի	»	323 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	560 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	103 85
Քրէտի Լիոնէ	»	793 —
Պանք տը Բարի	»	880 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3270 —
Իտալական Ռանթ	»	96 57
Սպանիական արտաքին	»	61 25
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 235
Դրամադեղչ	»	02 —

ՊԵՐԼԻՆ, 9 Դեկտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	94 75
Րումէլիի երկաթուղի	»	113 50
Անատ. երկ. պարտաթուղթ.	»	92 40
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 215

NOUVEAUTÉS

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՔ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԳԱԼՖՕԲՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՑ
345 ԲԵՐԱ, ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ 345
ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԱՊՐԱՆԱՑ

Զանազան նոր կերպասներ մետաքսէ և բուրդէ, եւ գեղեցիկ նկարներ ամենքն ալ կատարեալ ընտրութեամբ եւ սքանչելի տեսակէ ցուցադրուած են ի վաճառ ՈՐՈՇ և ՉԱՓԱԶԱՆՑ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ։

Որպէս զի կիներն իրենց ընտրութիւնն աւելի դիւրութեամբ և ըստ կարի օգտակարապէս կատարեն, ապրանքներուն գիները նշանակուած են ծանօթ թուանշաններով։ 20—3

ՀՐԴԵՀԻ եւ ԿԵՆԱՑ ԴԻՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000· ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,954,532
ՀԱՍՈՅԹ 1896 ՏԱՐՒՈՅ 2,981,236

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000· ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,893,700
ՀԱՍՈՅԹ 1896 ՏԱՐՒՈՅ 1,121,900

Ընկերութիւնքս իրենց Պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրագին սակերով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց սակերը, բաղդատաբար այն բացարձակ ապահովութեան զոր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի մթերեալ գումարներուն առատութեամբ։ — Նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասներն 29,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց եւ առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն եւ դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 21 և 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

— ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

Գ. Փ. ՋՈԲՈՒՐԵԱՆ

9, Ղալաթիա, Քօմիսիօն խանին դիմաց, Թիւ 9.

Սակարանի ու դրամական գործողութիւնք կ'կատարուին փոխացուցիչ կերպով. կ'ծախուին երկաթուղւոյ բրոմեաներ ու [illegible] պուլեր։ Կորօններ կ'վճարուին ամենափոքր զեղչով. Վիճակաւոր ամէն տեսակ արժեթղթոց առումն, ու ամէն տեսակ վիճակաւոր արժեթղթոց սկիզբէն մինչեւ վերջի վիճակահանութեանց պաշտօնական ցուցակներէն վիճակները կ'քննուին։ Առնուած արժեթղթոց Թիւերը մասնաւոր տետրակի մէջ արձանագրելով, կարելի որ շահերն անմիջապէս իմաց կը տրուին։ Գաւառներէն յանձնարարութիւնք փութով եւ փոխացուցիչ կերպով կ'կատարուին, բաւ է որ փոխարժէք կամ արժեթուղթք մէկտեղ ղրկուին։ Ուզուած տեղեկութիւններուն պատասխանին համար Թղթատարի ծախքը պէտք է ներփակել։ Հասցէ՝ Դիմել Ղալաթիա, Քօմիսիօն խանին դիմաց. Թիւ 9. Գ. Փ. ՋՈԲՈՒՐԵԱՆ

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ՀԷՐՊԸՐԹ ՍՓԵՆՍԸՐ

[illegible]

Զարմանալի տաղիճ որ այս կենցաղօգուտ գիրքը Թարգմանուած է հայերէն կանոնաւոր աշխարհաբարի մը։ Իր ատենին բաւական բան ալ գրուեցաւ օրաթերթերուն միջոցաւ, սակայն իմացածնուս նայելով չորս տարուան մէջ հազիւ սպառած է երեք հարիւր օրինակ. այն անգլերէն գիրքն որ տասնեւչորս լեզուներու՝ մինչեւ անգամ չինարէն Թարգմանուած է և որ կրթուելու և ապրելու գիրք մը մինչեւ հիմա սպառած ըլլալու էր։ Փիլիսոփայական ու կրթական աշխարհին ծանօթ է Սբէնսըրի համաշխարհական անունը. բայց երբ այս գրական գործը՝ փիլիսոփայութենէ տարբեր շատ կարեւոր ու գործնական գիրք մ'է ընտանիքներու մանաւանդ դպրոցներու կանոնագիրք մ'ըլլալու սահմանուած։ Աւաղ անոր այսքան յամր սպառման վրայ որչափ զարմանանք քիչ է։ Առաջին գլուխի մը մէջ հաստատ կրթութիւնն ու ապրելու կարեւորութիւնն ապացուցանելէ ետեւ՝ երեք գլուխներու մէջ մանր այն համոզիչ ոճով մը հեղինակը կ'ուսուցանէ թէ [illegible], թէ [illegible], թէ [illegible]։ Իւրաքանչիւր գլուխին մէջ՝ Թարգմանիչն իր կողմէն պատշաճեցուցած է նաեւ կարեւոր ծանօթութիւններ, որ պարզ կեանքի ու խաղաղ երկարակեցութեան յորդորող դիտողութիւններ են՝ փորձառօրէն բացատրուած եւ ճշմարտասէր ոգւով գրուած՝ հեղինակի ներածական ոճէն քիչ մը տարբեր հայեցքով և աւելի համաձայն մեր ազգին բարքին։

Սբէնսըրի այս գործին մէջ կը պատկերի անգլիական գործնական միտքը՝ գիտուն խարիսխի մը վրայ զետեղուած. հայ ընտանիք եւ դպրոցական տարրերը չեն խաբուիր՝ եթէ իրենց համար ապրելու եւ կրթելու ուղեցոյց ընտրեն զայն, որ ինքնօգնութեամբ յառաջ երթալ փափաքողներու համար եւս ունի իր յատուկ արժէքը։

Կ'յանձնարարենք զայն միանգամ եւս մեր ընթերցողներուն. [illegible] եւ ժամանակիս համար ամէնէն կարեւորներն ալ ասոնք են։

Կ'գտնուի Պոլիս Պալենց Գրատունն և Սկիւտար Փիլոսոփեանի խանութը։ 5—5

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսայի չահանէճ միւլքայեա օլունաճագ միւլթէզիմին քէրէսթէ, ճամ, պօսա, չիմէնթօ, աշէլ, գում վէ սայիրէնին միւնագասասընա պաշլանըլաճաղընտան Թալիպ օլանլարըն Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհաեա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։ 3—3

24 Թեշրինը սանի 313

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսայի չահանէճ միւլքայեա օլունաճագ տուլլպէնտ, մաստուրօլ, սալաչպուր վէ սայիրէնին միւնագասասընա պաշլանըլաճաղընտան Թալիպ օլանլարըն Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհաեա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։ 3—3

24 Թեշրինը սանի 313

ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԴՐԱՄԱԳԼ. 200 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ
Հաշուեկշիռ ՚ի 31 Հոկտեմբեր 1897

ԳՈՅՔ

	Ֆր.
Պատրաստ դրամ սնտուկին և պանքաներուն մէջ	99,940,649 »
Առեւտր. Թուղթեր	604,779,604.57
Ռըբորտ	162,850,666.68
Ընթացիկ հաշիւք	373,948,226.59
Երաշխաւորութեամբ փոխատուութիւնք	120,302,908.49
Բաժնեթուղթ, մուրհակ, պարտաթուղթ և պետական արժեթուղթ	10,977,944.42
Անշարժ կալուած	30,000,000 »
Զանազան հաշիւներ	24,534,603.71
	1,427,334,603.46

ՊԱՐՏՔ

Աւանդ դրամ և ի տես մուրհակ	409,207,293.39
Ընթացիկ հաշիւք	536,554,874.91
Ընդունուած փոխանակագիրք	137,242,477.85
Պայմանաժամով մուրհակ	51,120,898.81
Զանազան հաշիւներ	53,209,058.50
Պահեստք	40,000,000 »
Դրամագլուխ	200,000,000 »
	1,427,334,603.46

Հաշուեմատեանններուն յար և նման է։
Նախագ. Վարչ. Խորհրդոյ Ընդհ. Տնօրէն
ՀԱՆՐԻ ԺԷՐՄԷՆ Ա. ՄԱԶԸՐԱ

ԱԶԴ. — ԻՆԻՈՆ՝ հրդեհի եւ կենաց ապահովագրական ընկերութեան Պոլսոյ տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել իր յաճախորդաց և յոյժ հասարակութեան, թէ յառաջիկայ դեկտ. 1ին (ն. տ.) իր գրասենեակները պիտի փոխադրէ Զուրբ ընկերութեան նախկին կեդրոնատեղին, Ղալաթիա Օսմ. Պանքային եւ Մխախտարի [illegible]։ 14/26 Նոյ. 97

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

ընդ մէջ ՀԸԼԼԻ, Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՕՏԵՍԱՅԻ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տօմինօ	937	Իտահօ	5540	Բօլօ	510
Ալէքթօ	3607	Տուրօ	2383	Ճիւնօ	1080	Ռիալթօ	2229
Անճէլօ	1541	Տրաքօ	1713	Քէլսօ	1053	Ռինալտօ	1663
Արիօսդօ	2377	Տինամօ	504	Քօլբինօ	2307	Ռօլլօ	1613
Պասանօ	1822	Էպրօ	2464	Քօզիօ	1700	Ռօմէօ	1789
Պօրօտինօ	1264	Էլտորատօ	1520	Լէօ	1053	Ռօզարիօ	18[illegible]
Պրավօ	1076	Էրատօ	1481	Լէանդրօ	2271	Սաբֆօ	1113
Պրունօ	841	Ֆլաւօ	954	Լիւօրնօ	1643	Ցիլլօ	1735
Պըֆֆալօ	4431	Ֆինլանտ	1828	Լօրէնզօ	3191	Սիլվիօ	1193
Գէյրօ	1671	Ֆլամինկօ	849	Մալմօ	724	Սպէրօ	1200
Գալիբսօ	1337	Ֆրանչիսքօ	4582	Մարէնկօ	2273	Թասսօ	1328
Գամէօ	1244	Կալիլէօ	3060	Մարդէլլօ	3709	Թ. Ուիլսըն	1546
Գադօ	1094	Կիդանօ	1243	Միքատօ	3557	Թօքիօ	3827
Չիքակօ	2729	Կօդօ	1011	Միլօ	1057	Թօլէտօ	1470
Սիւէճիօ	1834	Կրօտնօ	1695	Մոնդէպէլլօ	1735	Թօրբիտօ	487
Գլիօ	2697	Հիլօ	775	Մուրիլլօ	2419	Ուրպինօ	2429
Գօլօր	4235	Հիտալկօ	1581	Նէրօ	1083	Վալէքօ	1914
Գօմօ	1497	Հինտու	3720	Օթօ	4100	Վօլօ	1289
Գօնկ	2906	Հօրադիօ	3600	Օ. Թարիօ	4036	Վօլթուրնօ	2396
Գօրսօ	895	Հումպէր	596	Օրլանտօ	1535	Եէտօ	1850
Տիտօ	4811	Իակօ	2354	Բալէրմօ	1637	Զէրօ	1200

[illegible] շոգենաւը, Նոյ. [illegible] ըստ. վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։
[illegible] շոգենաւը Նոյ. [illegible] ըստ. վաճառքով այժմ կ'բեռնաւորի ի Հըլ, ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալութիւն. ՀԻԼՏ ԸՆՏ ՐԻՉՕ.
Թիւ 17—18, Փիւչիւք Միւլլէթ խան, Ղալաթիա

ՎԻՔԴՕՐ ԴԻՐԻՆԿ ԵՒ ԵՂԲ.
ԲԵՐԱ, Նº 505—511 ՔԵՐԱ

50 % ԶԵՂՉ

Վիքդօր Դիրինկ և Եղբարց Բերայի վաճառատունը այսօրուընէ 1/13 Հոկտ. 97 Դշ. սկսեալ կանանց և աղջկանց զգեստներու նորեկած վաճառանիւթ կ'ակսի։ Վերջին նորաձեւութեանց համեմատ [illegible] պատրաստուած փոքր և մեծ մանթօներ, քաղմիրէ եւ բամպակէ ժաքէթներ, բէլըրին, կօսաէ, մեթաքսէ և բէլիւշէ, պօլէրօ տեսակներ կանանց և աղջկանց համար, պատրաստ հագուստներ։ Ընթերցողներս կ'յանձնարարուի այցելել այս մեծ վաճառատան Բերայի ճիւղն և օգտուիլ առիթէն։ 25—23

ՔՈՆՍԱՔԻ ՄԵԾ ՋՏԱՐԱՆ
Շ. Կ. ՊՈԼԱՆԱՔԻ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ (ԵԳԻՊՏՈՍ)
Հիմնուած 1884

Քօնեաք բաղադրականութեան գիտնական աշխատանոցը՝ գնորէնութեամբ Բաս. Էօրի վաւերացուցած է առողջապահական յատկութիւններն ու անաղարտութիւնը։ Ի Լոնտոն պաշտօնական ցուցահանդէսին մէջ անցած է երբեք Զուտ Ոսկէ Բրաքասի։ 1894ին Եգիպտոսի ազգ. արուեստահանդէսին մէջ ի ցոյց դրուած քօնեաքներէն միայն այս քօնեաք ոսկի շքադրամ ստացաւ։

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Սերպիոյ և Ռումանիոյ
39—50 ՖՐԻՑ ՖԵՐՔԷԼ
Էօյիւք Թիճարէթ խան Պոլիս, Թիւ 3

ՊԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԱՅՆԹԱՊ-Գարեգին էֆ. Պօզաբեան. ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ— Ստեփան էֆ. Սափըրճեան. ԱՏԱՆԱ. —Միսաք էֆ. Գավաղեան. ԱՐԱԲԿԻՐ—Յ. Պ. էֆ. Մանուճեան. ԱՖԻՈՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ—Սիմոն էֆ. Սինանեան. ԳՈՒՐՑ ՊԷԼԷՆ— Արժ. Տ. Ստեփան քահանայ Մկրեան. ԷՆԿԻՒՐԻ — Գէորգ էֆ. Գ. Չնոզեան. ԷՐԶՐՈՒՄ — Ցեալբ Ինճեճեան Եղբարք. ԹՕԳԱՏ— Յովհաննէս էֆ. Գազանճեան. ԻԶՄԻՐ—Կարապետ էֆ. Մալճեանեան. ԽԱՐԲԵՐԴ— Յովհաննէս էֆ. Յարութիւնեան. ՄԱՐԱՇ— Արժ. Տ. Յովհաննէս քհնյ. Վարժապետեան. ՄԱՐԶԻՒԱՆ— Յովհաննէս էֆ. Ցակոբեան. ՄՈՒՇ—Գեղամ էֆ. Տ. Կարապետեան. ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ— Ցակոբ էֆ. Սուքիասեան. ՈՒՐՖԱ — Գէորգ էֆ. Ոսկերիչեան. ՊԱՆՏԸՐՄԱ —Արմենակ էֆ. Ս. Մսըրեան. ՊԱՐՏԻԶԱԿ— Ստեփան էֆ. Մակարեան. ՊՐՈՒՍԱ— Օննիկ էֆ. Լութֆեան. ՌՈՏՈՍԹՕ— Յովհաննէս էֆ. Տէմիրճեան. ՍԱՄՍՈՆ—Կարապետ էֆ. Սէֆէրեան. ՍԵՎԱԶ-Յ. էֆ. Գարակէօզեան. ՏԱՐՏԱՆԷԼ— Հայկ էֆ. Թոսքէսէնեան. ՏՐԱՊԶՈՆ— Սահակ էֆ. Եմճեքճեան։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՕՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Դէպ Մարսիլիա և Պօրտօ [illegible]
[illegible]
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »
[illegible]
Նաւարկելի, [illegible] և [illegible]
[illegible] համար
Դիմել առ գործակալութիւն
ԹՈՄՈՒ ՐԸՊՈՒԼ
Մումհանէ [illegible] Թ. 1

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
ՏՊԱՐԱՆ «ԲՈՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. Պոլիս, Նº 38 [illegible]

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի. (35)

ՓԱՍԻՄ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԱՂՋԻԿԸ

ՎԷՊ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Բայց Կաւիկեան լեզու դաս առնելու նպատակով չէր եկած Եւրոպա եւ ոչ ալ համեմատական լեզուաբանութեան պարապելու համար կը ճամբորդէր Վիեննայէ Բարիզ, Բարիզէ Մանչեսթր եւ անկից ալ Պելճիա, այլ ինք վաճառական մ'էր և մեծ զարմանքով կ'տեսնէր որ հեռուէն այնչափ հիացում խլող Եւրոպացիները, ոտքէն անտանչելով կարծուածին չափ ուշիմութեան ու տաղանդի մարդիկ չէին, եւ եթէ ամէն պարագայի մէջ միշտ առաջնակարգ դէրք մը բռնած էին առեւտրական եւ ճարտարարուեստական հրապարակին վրայ, ո՛չ այնչափ իրենց անհասանելի տաղանդին շնորհիւն էր, որչափ ապրած միջավայրին, զիրենք շրջապատող դիւրութիւններուն եւ միշտ տրամադրելի գտնուող անհուն դրամագլխոյն. եւ եթէ այս դիւրութիւններն ունենալու ալ ներկայանային, անոնք ալ Եւրոպացիներէն նուազ յաջող չպիտի ըլլային։

Կարելի է կ'սխալէր, կարելի է չափազանց անձնավստահութիւն կը ցուցնէր Կաւիկեան, սակայն Եւրոպա երկու երեք ամիս մնալէ վերջ այս համոզումը կատարելապէս դրոշմուեցաւ մտքին մէջ։ Ծանօթութիւններ կուտար գործարանատէրերուն, եւ զարմանքով կ'տեսնէր որ, անոնք ալ իրենց այնչափ խելքով գիտութիւնով ու փորձառութիւնով իրմէ աւելի շատ չէին կրնար ըլլալ ու ա՛յն է բացատրութիւնն։ Կ'զարմանար, «ա՛խ, կ'ըսէր շատ անգամ ինքնիրեն, եթէ մենք ձեր տեղն ըլլայինք, ձեզի պէս արհեստին մէկ ճիւղովը պարապէինք, ամէն բան սորվելու դիւրութիւն ու միջոց ունենայինք՝ պիտի տեսնէիք թէ ո՛ւր հասած պիտի ըլլայինք։» Վերջապէս չորս ամսուան չափ Եւրոպա մնալէ վերջ, աչնան վերադարձաւ Կաւիկեան, բոլորովին նորօրինակ ապրանքներու, գաղափարներու եւ տեսութիւններու անսպառ մթերքով մը։

Բայց եթէ այս ուղեւորութիւն իր բարերար ազդեցութիւնը ներգործեց Կաւիկեանի առեւտրական կացութեան վրայ, բոլորովին առաջնակարգ աստիճանի մը վերածելով անոր վաճառատունն, աւա՛ղ որ ընտանեկան կեանքին մէջ գլխովին հակառակ արդիւնք ցոյց տըւաւ. երկու ամուսիններն որ իրենց ամուսնութեան առթին նիւթական եւ բարոյական միեւնոյն մակարդակին վրայ կ'գտնուէին եւ Մարիամ միայն փիզիքապէս քիչ մը վար կը մնար Ցակոբիկէն, հիմայ, այս եօթն ութ տարիէն ի վեր, ո՜րչափ հեռացած էր իրենց մէջ համեմատութիւնը։ Մարիամ միշտ այն տգէտ կինը կ'մնար, մասնաւորական ինչ խոնարհ աստիճանի մէջ որ տեսանք զայն, իսկ Ցակոբի՛կ, հա՛րկ է բացատրել երկուստեքին նիւթական եւ բարոյական զարգացումին նախանձելի բարձրութիւնն, այս վիճակին մէջ ի՞նչպէս գիջանէր [illegible] տիտղոսով պատուել կին մը, որ երբեմն իր սահմանափակ մտքով խորհած ժամանակ, 400 ոսկիներու ընդունելութիւնովն եկած յափշտակած էր աւելի պերճաշքեղ [illegible] մը յարկին տակ. 400 ոսկի՜ . . . բէ՞հ, գոնէ արժէք մ'ունենար, հիմայ մէկ տարեկան ծախքի համար իսկ չէր բաւեր Ցակոբիկին. եւ միթէ դժուարութի՞ւն կար այդ [illegible] գումարը շահելու մէջ. բաւ էր մը ապրանք ծախել կամ քիչ մը աւելի ճիգ ընել բաւական էր այդ գումարը ձեռք բերելու. [illegible] երկրորդական սխալումի մը համար ամբողջ կեանքը դառնացնե՞լ, աշխարհի վայելքներէն զրկուի՞լ. անտանելի կ'թուէր իրեն։

Ի՜նչ կ'ընէին Եւրոպայի մէջ տեսածներն, այն ի՜նչ փափկութիւն, ուշիմութիւն, դաստիարակութիւն էր որ կ'փայլէր իրենց վրայ, ո՜հ, ընկերութիւններու մէջ ո՛րչափ ոգեւորութիւն կ'մացնէին անոնք, զոյգ մը խօսք փոխանակել, թեւ թեւի տուած պտըտիլ, կեանքն այն կարգի կնոջ մը հետ կապել, աշխարհի ի՜նչ մեծ երջանկութիւնը պիտի ըլլար արդեօք։ Ցակոբիկ հիմայ կեանքը չէր ըմբռնէր այնպէս ինչպէս որ ամուսնանալէ առաջ ծրագրած էր. խանութ մը ունենալ, որով կարենար հանգիստ ապրիլ. կին մը ունենալ, որ տնական ծառայութիւնները կատարէ, ասոնք չէին հիմայ իր իտէալ կեանքը։ Ամուսին մը կ'ուզէր որ հաւասարէր իրեն, ընկերն ըլլար, պատուէր բարձրացնէր ընկերութիւններու մէջ, եւ գիտնար վայելել ու վայելեցնել իր օրը ըստ օրէ աճող հարստութիւնը։ Այս մտածումներն աստիճանաբար կ'պաղեցնէին զինքն ամուսնական յարկէն, եւ խզումն որ իրենց ամուսնութենէն քիչ վերջ բացուած էր երկու ամուսիններու միջեւ, երթալով մեծծաւալ համեմատութիւններու կը բարձրանար։ Ամէնէն սուր զէնքը զոր միայն կ'ճանչնար Մարիամ ամուսնոյն սառնութեան դէմ կռուելու, արտասուքն էր՝ [illegible] կիներու դրամագլուխը, ճշմարտապէս գձուձ միջոց, որ միշտ իր հակազդեցութիւնը կ'ներգործէր Ցակոբիկի զարգացած մտքին վրայ։ Միմիայն գութի զգացում տածել կնոջը վըրա՛յ . . . սոսկում կ'ազդէր Կաւիկեանին. ի՜նչ անկում, ի՜նչ ստորնացում մարդու մը համար որ կ'ուզէ սէր շռայլել կնոջը, բայց ո՞ւր էր կինը. Իրաւ գիտէր որ ամուսինն հոգի կուտար վրան, անձը կ'զոհէր իր երջանկութեանն համար, բայց ինք միակ անձնուիրութիւնով, սէրով չէր գոհանար, կ'ուզէր հաճոյք գտնել կնոջն ընկերութենէն, խօսիլ, վիճել, միտք անոր հետ, կեանք մը, ոգեւորութիւն մը տեսնել տանը մէջ, մինչդեռ Մարիամ տուր մը տուրի մը վրայ կեցած էր հոն անպէտ կարասիի մը նման եւ ծառաներուն վրայ իսկ իշխելու անկարող։

Բայց եթէ Ցակոբիկ գոհուած կ'նկատէր զինքն այս ամուսնական խնդրոյն մէջ, Մարիամ ալ փափուկ անկողնի վրայ չէր հանգչէր. [illegible] որ այնչափ յուսահատեցուցած էր զինք հօրն երկրորդ ամուսնութենէն վերջ, եւ զոր վերջացած կ'կարծէր այլ եւս, իրենց ամուսնութեան առջի տարիներու ընթացքէն դատելով, հիմայ մեծ ցաւով կ'տեսնէր որ դարձեալ եկած գտած էր զինքն ամուսնոյն այս ճոխութեան ու փառաթամութեան մէջ տանջելու, չարչարելու եւ մաշեցնելու համար իր նախատակուած անձնուիրութիւնը. Ո՞ւր էր մեղրամսուն ամուսինն. ո՞ւր էին այն գուրգուրանքներն եւ համակրանքները. անտարբերութիւնն եկած յաջորդած էր անոնց. եւ Ցակոբիկ հիմայ նոր նոր պատրուակներ կեղծելով, շաբաթներով երեկոյ կ'փախչէր իրմէն, հետը յարաբերութեան չմտնելու եւ կշտամբանքներէն խուսափելու համար։

(Շար.)